

บทที่หนึ่ง : กลวิธีในการเล่าเรื่อง

Laurence Perrine กล่าวไว้ในหนังสือ *Story and Structure* ว่า นักเล่านิทานในสมัยก่อนมักขึ้นต้นเรื่องของตนว่า “ในกาลครั้งหนึ่ง” แล้วเล่าเรื่องไปจนจบ โดยจะบรรยายรูปร่างลักษณะตัวละครไปบ้าง เล่าพฤติกรรมและความคิดของตัวละครไปบ้าง และบางครั้งผู้เล่าก็อาจสอดแทรกความคิดเห็นของตนเข้ามาบ้าง แต่นักเขียนเรื่องสั้นและนวนิยายในปัจจุบันนี้สามารถเล่าเรื่องได้หลายวิธีกว่านั้น คือ อาจเลือกตัวละครตัวใดตัวหนึ่งในเรื่องให้เป็นผู้เล่าหรืออาจเล่าเรื่องนั้นเสียเอง วิธีการดังกล่าวนี้เรียกกันว่ากลวิธีในการเล่าเรื่อง ตรงกับภาษาอังกฤษว่า *point of view* ซึ่งก็หมายความว่าใครเป็นผู้เล่าเรื่องนั้น ๆ นั่นเอง ยิ่งกว่านั้น รูปแบบในการเขียนเรื่องสั้นและนวนิยายในปัจจุบันนี้ นอกจากจะใช้การบรรยายอย่างที่นักเล่านิทานในสมัยก่อนปฏิบัติกันแล้ว ยังอาจใช้จดหมาย เช่น เรื่องจดหมายจากเมืองไทย ของ โปตัน หรือบันทึกประจำวัน เช่น เรื่อง “Diary of a Madman” (บันทึกประจำวันของคนวิกลจริต) ของ Nicolai Gogol ก็ได้ด้วย

นักวิชาการชาวตะวันตกจำแนกกลวิธีในการเล่าเรื่องไว้สี่ประเภทบ้าง ห้าประเภทบ้าง และหกประเภทบ้าง แต่ในที่นี้จะกล่าวเพียง 5 ประเภท คือ

1. บุรุษที่หนึ่งซึ่งเป็นตัวละครสำคัญเป็นผู้เล่า (First-person narrator as a major character)
2. บุรุษที่หนึ่งซึ่งเป็นตัวละครรองเป็นผู้เล่า (First-person narrator as a minor character)
3. ผู้ประพันธ์ในฐานะผู้รู้แจ้งเห็นจริงทุกอย่างเป็นผู้เล่า (The omniscient author)
4. ผู้ประพันธ์ในฐานะผู้สังเกตการณ์เป็นผู้เล่า (The author as an observer)
5. บุรุษที่สามซึ่งเป็นตัวละครสำคัญเป็นผู้เล่า (The limited omniscient point of view)

วิธีที่หนึ่งซึ่งใช้บุรุษที่หนึ่ง คือ “ฉัน” “ผม” “ดิฉัน” และ “ข้าพเจ้า” อันเป็นตัวละครสำคัญเล่านั้น นิยมใช้กันมากพอสมควรทั้งในเรื่องสั้นและนวนิยายของไทยและของต่างประเทศ นวนิยายภาษาอังกฤษที่เราเคยอ่านมาแล้วในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายคือ *The Prisoner of Zenda* ของ Anthony Hope ซึ่งให้ Rudolf Rassendyll เป็นผู้เล่า หรือนวนิยายไทยเรื่อง *ละครแห่งชีวิต*

• Sylvan Barnet, Morton Berman, and William Burto. *An Introduction to Literature*. Boston: Little, Brown and Company. 1963. pp. 37-41.

Teresa Ferster Glazier. *Short Stories for Insight*. New York: Harcourt, Brace & World, Inc., 1967, p. 5.

Laurence Perrine. *Story and Structure*. New York: Harcourt, Brace & World, Inc., 1959, pp. 302-307.

ของ ม.จ.อากาศดำเกิง รัชพัฒน์ ซึ่งให้วิสูตร ศุภลักษณ์ ณ อยุธยาเป็นผู้เล่าก็ใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทนี้ ข้อดีในการใช้วิธีที่หนึ่งก็คือทำให้ผู้อ่านเห็นจริงเห็นจังไปกับเรื่องที่เล่านั้นจนถึงกับเชื่อว่าเหตุการณ์ทั้งหลายที่เล่ามานั้นเกิดขึ้นแก่ตัวผู้เล่าจริง ๆ แต่ก็มีข้อเสียอยู่ตรงที่ว่าผู้เล่าไม่สามารถบรรยายการกระทำที่เด่น ๆ หรือความสามารถพิเศษของตนได้ถนัดนัก เพราะจะทำให้ผู้อ่านเห็นว่าเป็นการยกย่องตนเองเกินไป นอกจากนี้ ผู้เล่ายังไม่สามารถทราบความรู้สึกนึกคิดของตัวละครอื่น ๆ ได้

วิธีที่สองใช้บุรุษที่หนึ่งเป็นผู้เล่าเช่นเดียวกับวิธีแรก ต่างกันก็แต่ว่าแทนที่ตัวละครสำคัญเป็นผู้เล่ากลับเป็นตัวละครรองไป ตัวละครรองที่ทำหน้าที่เล่านี้จะต้องเป็นผู้ที่ใกล้ชิดติดสอยห้อยตามตัวละครสำคัญไป เพื่อจะสามารถเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นแก่ตัวละครสำคัญ หรือรับทราบความคิดเห็นของตัวละครสำคัญ หรือบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ของตัวละครสำคัญได้ เรื่องสั้นประเภทอาชญากรรมและการสืบสวนชุดเชอร์ล็อก โฮล์มส์ของ Sir Arthur Conan Doyle ใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทนี้ โดยให้นายแพทย์วัตสันซึ่งเป็นตัวละครรองเป็นผู้เล่าเหตุการณ์ของเชอร์ล็อก โฮล์มส์ นวนิยายไทยบางเรื่องก็ใช้วิธีที่สองนี้เหมือนกัน เช่น *นายอำเภอปฏิวัติ* ของ บุญโชค เข็มวิริยะ ซึ่งให้นายระเบิด คล่องดีตัวละครรองเล่าเหตุการณ์ของนายอำเภอรวมพล กรทองอันเป็นตัวละครสำคัญของเรื่อง

การใช้วิธีที่สองนี้มีข้อดีกว่าวิธีที่หนึ่งตรงที่ตัวละครรองซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้เล่าสามารถบรรยายการกระทำ อุปนิสัยใจคอและคุณงามความดีของตัวละครสำคัญได้โดยไม่ต้องมีความขัดเขินแต่ประการใด

ข้อควรสังเกตในการเล่าเรื่องสองวิธีนี้มีอยู่อย่างหนึ่ง คือ ผู้เล่าเรื่องไม่ควรเสียชีวิตในตอนจบเรื่องเพราะเรื่องจะไม่สมจริง เช่น เรื่อง *Rupert of Hentzau* ของ Anthony Hope ซึ่งเป็นเล่มต่อจาก *The Prisoner of Zenda* ผู้เล่าเรื่องกลายเป็น Fritz von Tarlenheim ตัวละครรองทั้งนี้เพราะ Rudolf Rassendyll ซึ่งเคยเล่าในเล่มก่อนต้องเสียชีวิตในตอนจบ อย่างไรก็ตาม นักเขียนที่มีความสามารถอาจจะหาเทคนิคพิเศษมาแก้ไขข้อนี้ได้ ดังเช่นเรื่อง *The Murder of Roger Ackroyd* ของ Agatha Christie ซึ่งเราเคยได้อ่านมาแล้วในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องนี้ Dr. Sheppard ซึ่งเป็นผู้เล่าได้เสียชีวิตในตอนจบ แต่ผู้ประพันธ์ได้แต่งเป็นทำนองว่า Dr. Sheppard เขียนเรื่องที่เขาเล่านั้นเป็นคำสารภาพส่งไปให้นักสืบแล้วจึงกินยาตาย

วิธีที่สามซึ่งให้ผู้ประพันธ์ในฐานะผู้รู้แจ้งเห็นจริงทุกอย่างเป็นผู้เล่าเองนั้น เป็นกลวิธี

ในการเล่าเรื่องที่นิยมกันมากที่สุด ไม่ว่าจะป็นในวงวรรณกรรมไทยหรือในวงวรรณกรรมต่างประเทศ ผู้ประพันธ์สามารถเล่าเรื่องของตัวละครได้ทุกตัว ไม่ว่าจะตัวละครนั้น ๆ จะคิดอะไร รู้สึกอย่างไร และทำอะไรทั้งในที่ลับและที่แจ้ง ผู้ประพันธ์อาจจะเปิดเผยความคิดความอ่านทั้งหมดของตัวละคร หรือปิดบังความคิดความอ่านนั้นไว้บางส่วน หรือจะปิดบังไว้สักชั่วระยะหนึ่งเพื่อยั่วยุให้ผู้อ่าน เกิดความอยากอ่าน แล้วค่อยเปิดเผยเมื่อถึงเวลาต้องการก็ได้ทั้งสิ้น ยิ่งกว่านั้น บางคราวผู้ประพันธ์ อาจสอดแทรกคำพูดของตนเข้ามา หรืออาจให้ความเห็นเกี่ยวกับความประพฤติของตัวละครบางตัว ก็ได้ นวนิยายไทยเรื่อง *เขาสีอกานต์* ของ สุวรรณี สุคนธา และนวนิยายภาษาอังกฤษเรื่อง *Vanity Fair* ของ William Makepeace Thackeray ใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทนี้ อย่างไรก็ตาม แม้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทที่สามจะสามารถทำให้ผู้ประพันธ์เล่าเรื่องได้โดยมีขอบเขตกว้างขวาง กว่าวิธีอื่น แต่ก็มีข้อเสียอยู่เหมือนกัน โดยเฉพาะเมื่อผู้ประพันธ์สอดแทรกคำพูดของตนเข้ามา บ่อยนักเพราะอาจทำให้ผู้อ่านเกิดความรำคาญได้

วิธีที่สี่ซึ่งผู้ประพันธ์ในฐานะผู้สังเกตการณ์เป็นผู้เล่านั้นคล้ายกับวิธีที่สาม จะต่างกันก็ แต่ว่าวิธีที่สี่มีขอบเขตจำกัดมากกว่า กล่าวคือผู้ประพันธ์ไม่สามารถรู้ความคิดความอ่านของตัวละคร ได้เลยแม้แต่ตัวเดียว หน้าที่ของผู้ประพันธ์ในวิธีที่สี่นี้ก็คือรายงานเฉพาะแต่สิ่งที่ตนเห็นหรือได้ยิน ได้ฟังได้สังเกตจากการสนทนาหรือการกระทำของตัวละครเท่านั้น ไม่อาจทราบความรู้สึกและ ความคิดของตัวละครได้เลย ผู้ประพันธ์มีหน้าที่เหมือนผู้สังเกตการณ์ รูปของเรื่องสั้นหรือนวนิยาย ที่ใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทนี้จะคล้ายบทละครคือมีบทสนทนามาก จึงได้ชื่ออีกอย่างหนึ่ง ว่า *dramatic point of view* และด้วยเหตุที่เรื่องสั้นหรือนวนิยายที่ใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทนี้ เขียนยาก จึงไม่มีใครมีใครเขียนกัน

วิธีที่ห้าซึ่งบุรุษที่สามซึ่งเป็นตัวละครสำคัญเป็นผู้เล่าก็คล้ายกับวิธีที่หนึ่งนั่นเอง ต่างกันแต่ว่าวิธี ที่ห้านี้ผู้ประพันธ์กำหนดให้บุรุษที่สามคือ “เขา” “เธอ” “หล่อน” “แก” หรือชื่อตัวละครเป็นผู้ ดำเนินเรื่อง ตัวละครตัวนี้เท่านั้นที่จะได้เห็นได้ยินหรือคิดเกี่ยวกับตนเองหรือตัวละครอื่น ๆ ได้ วิธีนี้อาจจะดีกว่าวิธีที่หนึ่งตรงที่ผู้อ่านจะไม่พบคำว่า “ฉัน” “ผม” “ดิฉัน” หรือ “ข้าพเจ้า” คำใดคำหนึ่งจนเกิดความเบื่อหน่าย และตอนจบเรื่องแม้ตัวผู้เล่าจะเสียชีวิตก็ไม่เป็นสิ่งที่ผิด จากความจริง เรื่อง “Flight” ของ John Steinbeck ซึ่ง Pepe ตัวละครสำคัญตายในตอนจบก็ ใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทนี้

เพื่อให้เราเข้าใจกลวิธีในการเล่าเรื่องดีขึ้น ในบทนี้เราจะอ่านเรื่องสั้นซึ่งใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องทั้ง 5 ประเภทที่กล่าวมานี้ประเภทละเรื่อง และจะพิจารณาปัญหาต่อไปนี้

1. ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทใด ถ้าเป็นวิธีที่หนึ่ง ที่สอง หรือที่ห้า ตัวละครที่เป็นผู้เล่าคือใคร
2. ถ้าเปลี่ยนไปใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทอื่น จะเกิดผลเสียหายอย่างไรหรือไม่ เพราะเหตุไร

เรื่องที่ 1

เหมือนฝันร้าย*

คืนนั้นเราเชิญมิสเตอร์กับมิสซิสซุมเป็นมารับประทานอาหารค่ำ เรารู้จักสามีภรรยาคู่นี้ก็ด้วยพ่อตาของผมเป็นผู้แนะนำ นับตั้งแต่แต่งงานมาพ่อตาของผมได้ช่วยให้ผมพบกับบุคคลมากหน้าหลายตาที่จะมีประโยชน์ต่ออาชีพของผม และมิสเตอร์กับมิสซิสซุมเป็นก็จะเป็นบุคคลที่มีประโยชน์ด้วย เพราะมิสเตอร์ซุมเป็นประธานคณะกรรมการเรียกประมูลรับเหมาสร้างบ้านจัดสรรโครงการใหญ่ ๆ และผมก็บังเอิญแต่งงานกับลูกสาวของผู้ประกอบธุรกิจในการขุดเจาะและปรับที่ดิน

คืนนั้นผมรู้สึกเครียด แต่เบอร์ทาภรรยาของผมคอยช่วยปลอบใจ หล่อนบอกว่า “ที่เขาทำนั้นทำให้เรื่องของคุณมีหนทางแจ่มใส พยายามชวนเขาคุยเรื่องการประมูล คุณก็รู้ว่าคุณพรุ่งนี้เขาก็จะชี้ขาดกันแล้วว่าใครจะประมูลได้”

ผมยืนมองลอดม่านประตูกระจกหน้าบ้านรอซุมเป็นอยู่ ผมสูบบุหรี่ ขี้ก้นบุหรี่ด้วยพื้นรองเท้าแล้วเขี่ยมันเข้าไว้ใต้เสื่อ หลังจากนั้นผมไปยึดที่มันตรงหน้าต่างห้องน้ำและยืนคิดว่าทำไมซุมเป็นจึงได้รับเชิญ เขาคงไม่สนใจจะมารับประทานอาหารกับเราถึงขนาดนั้นหรอก และความจริงที่ว่าจะมีการชี้ขาดเรื่องการประมูลรายใหญ่ซึ่งผมมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยในวันพรุ่งนี้คงจะทำความกระอักกระอ่วนใจให้เขามากพอ ๆ กับที่ทำความกระอักกระอ่วนใจให้ผม

ผมก็คิดถึงเรื่องการประมูลเหมือนกัน นับว่าเป็นรายใหญ่ทีเดียว ผมอาจจะได้กำไรถึง 20,000 มาร์กถ้าประมูลได้ และผมอยากได้เงินจำนวนนั้นอยู่มาก

เบอร์ทาเป็นผู้ตัดสินใจว่าผมจะต้องสวมเสื้อนอกสีเข้ม กางเกงสีอ่อนกว่าหน่อยและเน็คไทแบบเก่า นั่นคือสิ่งที่หล่อนเรียนมาจากบ้านและจากแม่ชีที่โรงเรียนประจำ นอกจากนั้นก็เรื่องสิ่งที่จะเสิร์ฟให้แขก เช่น เมื่อไรจะเลี้ยงคอนยัค เมื่อไรจะเลี้ยงเวอร์มูท จะจัดของหวานอย่างไรดี การมีภรรยาที่รู้เรื่องเหล่านี้ครบถ้วนนับว่าน่าชื่นใจอย่างหนึ่ง

แต่เบอร์ทาก็รู้สึกเครียดเหมือนกัน เมื่อหล่อนเอามือวางลงบนไหล่ของผม ผมรู้สึกว่ามีนิ้วหัวแม่มือของหล่อนที่มาถูคอมนั้นขึ้นและเย็น

“คงจะไม่มีปัญหา” หล่อนกล่าว “คุณจะชนะการประมูลแน่ ๆ”

* แปลและเรียบเรียงจากเรื่อง “Like a Bad Dream” ของ Heinrich Böll

“พระคริสต์เจ้า” ผมกล่าว “มันหมายถึงเงิน 20,000 มาร์กสำหรับฉันเขี้ยวนะ และเธอก็รู้ว่าเราต้องการเงินขนาดไหน”

“คนเราไม่ควร” หล่อนพูดอย่างสุภาพ “เอานามพระคริสต์เจ้ามาพัวพันกับเรื่องเงินทอง ๆ”

รถสีมืด ๆ ขับมาจอดหน้าบ้านของเรา ผมบอกไม่ได้ว่ายี่ห้ออะไร แต่หน้าตาของมันบอกว่า เป็นรถอิตาลีเสีย “ใจเย็น ๆ ไว้” เบอร์ทากระซิบ “รอให้เขาสิ้นกระดิ่งเสียก่อน ปล่อยให้ยี่ห้อ สักสองวินาที แล้วค่อย ๆ เดินไปเปิดประตู”

ผมมองดูมิสเตอร์กับมิสซิสซุมเป็นเดินขึ้นบันไดมา เขาเป็นคนร่างสูงและบอบบาง มีผมสีเทาที่ขมับ เป็นผู้ชายที่เมื่อ 50 ปีก่อนนี้เรียกว่า “ขวัญใจของสุภาพสตรี” มิสซิสซุมเป็นคนผอมผิวคล้ำซึ่งมักทำให้ผมนึกถึงมะนาว ผมบอกได้จากสีหน้าของซุมเป็นการมารับประทานอาหารค่ำกับเรานั้นเป็นเรื่องที่น่าเบื่ออย่างยิ่ง

ครั้นแล้วกระดิ่งประตูก็ดังขึ้น ผมรอหนึ่งวินาที สองวินาที แล้วค่อย ๆ เดินไปเปิดประตู “โอ” ผมกล่าว “ผมยินดีมากที่คุณมา!”

เราถือแก้วคอนยัคเดินเข้าห้องนั้นออกห้องนี้ในอะพาร์ตเมนต์ของเราซึ่งสามีมกรรยาคูนี้ อยากเห็น เบอร์ทาอยู่ในครัวบีบมายองเนสในหลอดใส่ของแกล้ม หล่อนทำเป็นรูปหัวใจ รูปห่วง รูปบ้านหลังเล็ก ๆ ได้เก่งมาก สองสามีมกรรยาคมเซอะพาร์ตเมนต์ของเรา เขายิ้มให้กันเมื่อเห็นโต๊ะเขียนหนังสือตัวใหญ่ในห้องทำงานของผม ในตอนนั้นมันดูขนาดใหญ่เกินไปแม้สำหรับผม

ซุมเป็นชอบใจตู้ใบเล็กศิลปะแบบโรโคโคซึ่งเป็นของขวัญวันแต่งงานที่คุณย่าของผมให้มา และรูปแม่พระศิลปะแบบบาร็อกในห้องนอนของเรา

เมื่อเรากลับมาในห้องรับประทานอาหารเบอร์ทาก็จัดโต๊ะเรียบร้อยแล้ว หล่อนทำได้ดี สวยงามแต่ก็เป็นธรรมชาติ อาหารค่ำของเรานำมารับประทานและช่วยให้เราผ่อนคลายอารมณ์ไปในตัว เราคุยกันเรื่องภาพยนตร์และหนังสือ เรื่องการเลือกตั้งที่เพิ่งผ่านไปสด ๆ ร้อน ๆ และซุมเป็นชมเชยแข็งแกร่งนาชนิดของเรา ส่วนมิสซิสซุมเป็นก็ชมว่ากาแฟกับขนมอร่อยมาก หลังจากนั้นเราก็เอาภาพเมื่อเราไปฮันนีมูนมาอวดแขกของเรา มีภาพถ่ายฝั่งทะเลเบรตัน ลาแห่งสเปนและภาพถนนจากคาซาบลังกา

หลังจากนั้นเราดื่มคอนยัคกันอีก และเมื่อผมลุกขึ้นจะไปหยิบกล่องภาพถ่ายตอนที่เราหมั้นกัน เบอร์ทาก็ขยับตากับผม ผมก็เลยไม่ไปหยิบกล่องนั้นมา เราจึงนั่งกันเงียบ ๆ ราวสองนาที

เพราะไม่มีเรื่องอะไรจะคุยกันอีกแล้ว และเรากำลังคิดถึงเรื่องการประมูลกันทุกคน ผมคิดถึงเงิน 20,000 มาร์ก ทั้งคิดเรื่อยเปื่อยไปด้วยว่าน่าจะหักค่าคอนยัคขวดนั้นออกจากภาษีเงินได้ได้ ชุมเป็นยกนาฬิกาข้อมือชิ้นคู่และเอ่ยว่า “แน่จริง สี่ทุ่มแล้วรีไร เราเห็นจะต้องกลับ คืนนี้เรามีความสุขมาก!” ส่วนมิสซิสซุมเป็นก็บอกว่า “คืนนี้ดีฉันมีความสุขเหลือเกิน หวังว่าคุณทั้งสองจะไปเยี่ยมเราบ้างสักคืนหนึ่ง”

“ยินดีเชียวค่ะ” เบอร์ทาทอบ และเรายืนกันอีกราวครึ่งนาที ทุกคนคิดถึงเรื่องการประมูลอีกนั้นแหละ ผมรู้สึกที่ชุมเป็นกำลังรอให้ผมเชิญเขาออกไปพูดกันถึงเรื่องนี้ แต่ผมก็ไม่ได้เชิญชุมเป็นจูบมือเบอร์ทา และผมเดินออกหน้าไปเปิดประตู รวมทั้งเปิดประตูรถให้มิสซิสซุมเป็นขึ้นไปนั่ง

“ทำไม” เบอร์ทาทาพูดเบา ๆ “คุณถึงไม่พูดเรื่องการประมูลกับเขาล่ะ? คุณก็รู้ว่าพรุ่งนี้เขาจะประกาศแล้วว่าใครจะได้”

“อ้อ” ผมว่า “ฉันไม่รู้จะพูดเรื่องนี้ตอนไหน”

“โอ้เอ๊ย” หล่อนพูดเบา ๆ “คุณจะหาเหตุอะไรก็ได้ให้เขาเข้าไปในห้องทำงานของคุณ คุณคงจะพูดกับเขาที่นั่น คุณคงจะเห็นแล้วว่าเขาสใจเรื่องศิลปะมาก คุณคงจะพูดว่ายังมีผมมีทางเซนส์มัคคริสต์ศตวรรษที่สิบแปดอยู่อันหนึ่งในห้องนั้นซึ่งคุณคงอยากจะดู และแล้ว...”

ผมไม่ได้พูดว่าอะไร หล่อนจึงถอนใจยาวและผูกผ้ากันเปื้อนเข้ากับเอว ผมตามหล่อนเข้าไปในครัว เราเอาของแก้มที่เหลือใส่ตู้เย็นใหม่ และผมคลานไปมาบนพื้นหาผ้าหloedม้ายองเนส ผมเอาคอนยัคที่เหลือไปเก็บ นับจำนวนซีการ์ดู ชุมเป็นสูบไปมวนเดียวเท่านั้น ผมเอาที่เทียบบุหรี่ไปเท กินขนมอีกชิ้นหนึ่งและดูว่ายังมีกาแฟเหลืออยู่ในหม้ออีกหรือไม่ เมื่อกลับไปในครัวอีก เบอร์ทากำลังยืนถือกุญแจรออยู่

“อะไรกัน?” ผมถาม

“เราจะต้องไปที่นั่นกันนะซี” หล่อนตอบ

“ที่ไหน?”

“ที่บ้านของชุมเป็น” หล่อนตอบ “คุณคิดว่าจะไปไหนล่ะ?”

“นี่มันสี่ทุ่มครึ่งแล้วนา”

“ถึงเที่ยงคืนก็ช่าง” เบอร์ทากล่าว “ฉันรู้อยู่อย่างเดียวคือมีเงิน 20,000 มาร์กเกี่ยวอยู่ด้วย อย่างนี้กว่าพวกเขาเป็นผู้ดีตื่นแดงไปเลย”

หล่อนเข้าไปแต่งตัวในห้องน้ำ ผมยืนอยู่ข้างหลังมองดูหล่อนเซ็ดปากแล้วทาปากเสียใหม่

และผมสังเกตเห็นเป็นครั้งแรกว่าปากของหล่อนกว้างและแลดูป่าเถื่อนเอามาก ๆ เมื่อหล่อนจัดเน็คไทให้ผมนั้น ผมน่าจะจับหล่อนอย่างที่ผมเคยทำเมื่อหล่อนจัดเน็คไทให้ แต่ผมก็ไม่ได้จับ

ที่ในเมืองร้านขายเครื่องดื่มน้ำและภัตตาคารยังมีแสงไฟสว่างไสวอยู่ มีคนนั่งอยู่ที่เทอเรซข้างนอกและแสงไฟฟ้าจากถนนจับอยู่ที่งานไอศกรีมสีเงินกับหม้อน้ำแข็ง เบอร์ทามองหน้าผมเหมือนกับจะให้กำลังใจ แต่เมื่อเราจอตลอดหน้าบ้านของซุมเป็นหล่อนก็นั่งรอในรถ ผมกดกริ่งประตูในทันทีและรู้สึกแปลกใจที่ประตูเปิดออกในทันทีเหมือนกัน ดูเหมือนว่ามีสซิสซุมเป็นจะไม่ประหลาดใจเลยที่เห็นผม หล่อนสวมชุดนอนสีดำ กางเกงหลวม ๆ ปักดอกไม้สีเหลือง ซึ่งทำให้ผมคิดว่าหล่อนเหมือนมะนาวยิ่งขึ้นไปอีก

“ขอโทษเถอะครับ” ผมกล่าว “ผมอยากพูดกับสามีของคุณ”

“เขาออกจากบ้านไปอีกค่ะ” หล่อนบอก “คงจะกลับมาในครึ่งชั่วโมง”

ในห้องโถงผมเห็นรูปแม่พระหลายรูป เป็นศิลปะแบบโกธิกและบาร็อก อาจจะมีแบบโรโคโคด้วยถ้ามีรูปแม่พระศิลปะแบบนั้น

“อ้อ” ผมกล่าว “ถ้าฉันผมจะกลับมาใหม่ในครึ่งชั่วโมง”

เบอร์ทาซื้อหนังสือพิมพ์ฉบับเย็นมาฉบับหนึ่ง หล่อนกำลังอ่านและสูบบุหรี่อยู่ เมื่อผมนั่งลงข้างหล่อน หล่อนกล่าวว่า “ฉันคิดว่าคุณควรพูดกับหล่อนด้วย”

“แต่เธอรู้ได้ยังไงว่าเขาไม่อยู่บ้าน?”

“ฉันรู้ว่าเขาเล่นหมากรุกอยู่ที่สโมสรกีฬาเพลอย่างที่เขาประพฤติทุกคืนวันพุธ”

“เธอน่าจะบอกฉันเสียก่อน”

“โปรดพยายามเข้าใจ” เบอร์ทากล่าวและพับหนังสือพิมพ์ “ฉันพยายามจะช่วยคุณ ฉันอยากให้คุณประสบความสำเร็จด้วยตัวเองว่าจะจัดการกับสิ่งเหล่านี้ยังไง ที่จริงเรื่องแค่นี้คุณพ่อยกหูโทรศัพท์คนเดียวก็จะเรียบร้อย แต่ฉันอยากให้คุณได้รับการประมวลคราวนี้ด้วยฝีมือคุณเอง”

“เออละ” ผมพูด “แล้วเราจะทำยังไงดี จะรอที่นี่ครึ่งชั่วโมงหรือขึ้นไปคุยกับหล่อน?”

“ไปคุยกับหล่อนเสียเดี๋ยวนี้เลย” เบอร์ทาทอก

เราลงจากรถและขึ้นลิฟต์ไปด้วยกัน “ชีวิต” เบอร์ทากล่าว “ประกอบไปด้วยการทำ ความประณีประนอมและความยินยอม”

มิสซิสซุมเป็นมิได้รู้สึกประหลาดใจมากไปกว่าตอนที่ผมขึ้นไปหาหล่อนแต่ลำพัง หล่อนหักทายเราและเราเดินตามหล่อนเข้าไปในห้องทำงานของสามีหล่อน มิสซิสซุมเป็นหยิบขวดคอนยัคออกมาริน และก่อนที่ผมจะพูดอะไรในเรื่องการประมวลหล่อนก็เสือกเพิ่มสีเหลืองมา

ทางผม “บ้านจัดสรรต้นสนนิเวศน์” ผมอ่านและเงยหน้าขึ้นดูมิสซิสซุมเป็นกับเบอร์ทาด้วยความตกใจ แต่ทั้งสองคนยิ้ม มิสซิสซุมเป็นบอกว่า “เปิดแฟ้มคู่มือ” ผมจึงได้เปิดดู ช่างในยังมีอีกแฟ้มหนึ่ง ที่บนปกมีข้อความว่า: “บ้านจัดสรรต้นสนนิเวศน์ - งานขุดเจาะและปรับที่ดิน” ผมเปิดแฟ้มนี้ดูด้วย เห็นประมาณการของผมอยู่หน้าแรก และที่ริมกระดาษมีข้อความเขียนด้วยหมึกแดงว่า: “ประมูลราคาต่ำที่สุด”

ผมรู้สึกหัวใจพองโตด้วยความดีใจ หัวใจของผมเต้นแรง และผมคิดถึงเงิน 20,000 มาร์ก ผมปิดแฟ้ม และคราวนี้เบอร์ทามีได้ตำหนิผม

“พรอสต์ (เพื่อสุขภาพของคุณ)” มิสซิสซุมเป็นพูดและยิ้ม “ขอให้เรารู้สึกดีให้มัน”

เรารู้สึกดีแล้วผมลุกขึ้นและพูดว่า “ผมอาจเสียกิริยาไปหน่อย แต่คุณคงเข้าใจได้ว่าผมอยากกลับบ้านเดี๋ยวนี้”

“ดิฉันเข้าใจดี” มิสซิสซุมเป็นกล่าว “แต่มีเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ควรจัดการเสียก่อนค่ะ” หล่อนหยิบแฟ้มไปเปิดและบอกว่า “ราคาที่คิดแต่ละตารางเมตรยังต่ำกว่าผู้ประมูลรายถัดจากคุณไปถึงสามสิบเซ็นต์ ดิฉันขอแนะนำให้คุณเพิ่มอีกตารางเมตรละสิบห้าเซ็นต์ ซึ่งก็ยิ่งทำให้คุณเป็นผู้ประมูลรายต่ำสุดอยู่ดีและคุณก็จะได้เงินเพิ่มอีก 4,500 มาร์ก เอละ จัดการเสียเดี๋ยวนี้!” เบอร์ทาหยิบปากกาออกมาจากกระเป๋าถือยื่นให้ผม แต่ผมรู้สึกยุ่งยากใจจนเขียนไม่ได้ ผมจึงยื่นแฟ้มให้เบอร์ทาและมองดูหล่อนแก้ราคาด้วยมือที่มีได้สั่นเลย หล่อนเขียนยอดรวมเสียใหม่ แล้วคืนแฟ้มให้มิสซิสซุมเป็น

“คราวนี้” มิสซิสซุมเป็นพูด “ยังมีเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ อยู่อีกเรื่องหนึ่ง เอละสมุดเช็คของคุณออกมาเขียนเช็คราคา 3,000 มาร์ก ให้เป็นเช็คเงินสดและคุณเป็นผู้สลับหลัง”

หล่อนกล่าวข้อความนี้กับผม แต่เบอร์ทาเป็นคนหยิบสมุดเช็คของเราออกมาจากกระเป๋าถือของหล่อนและจัดการเขียนเช็ค

“ไม่คุ้มกันเลย” ผมพูดเบา ๆ

“เมื่อประมูลได้แล้วก็จะมีเงินล่องหน้า ตอนนั้นแหละคุณจะเห็นว่าคุ้ม” มิสซิสซุมเป็นกล่าว

ผมอาจจะไม่เข้าใจเรื่องที่เกิดขึ้นในตอนนั้น เมื่อเราลงลิฟต์กันไป เบอร์ทาบอกว่าหล่อนสบายใจมาก แต่ผมไม่ปริปากพูดอะไรเลย

เบอร์ทาเลือกกลับบ้านอีกทางหนึ่ง เรานั่งรถผ่านบ้านคนที่เจียบอยู่ ผมเห็นแสงไฟที่หน้าต่างซึ่งเปิดอยู่ เห็นคนนั่งดื่มเหล้าที่ระเบียง คินนันอากาศอุ่นและท้องฟ้าโปร่ง

“ฉันคิดว่าเซ็คฉบับนี้สำหรับซุมเป็น?” ผมพูดเบา ๆ แค่นั้น และเบอร์ทาตอบเสียงเบา ๆ พอกันว่า “แน่นอน”

ผมมองคู่มือเล็ก ๆ สีน้ำตาลของเบอร์ทาที่จับพวงมาลัยอย่างเชื่อมั่น พลังคิดว่ามือนี้หรือที่เซ็นเซ็คและบีบหลอดมายิ่งแนช แล้วผมก็เงยหน้าขึ้นมอง - คุปากของหล่อน และยังไม่รู้สึกอยากจูบปากนั้นเลย

คืนนั้นผมไม่ได้ช่วยเบอร์ทานำรถเข้าโรง และไม่ได้ช่วยหล่อนล้างจาน ผมรินคอนยัคมาแก้วใหญ่ เข้าห้องทำงาน และนั่งลงที่โต๊ะเขียนหนังสือซึ่งตัวใหญ่เกินไปสำหรับผม ผมยังสงสัยอะไรอย่างหนึ่ง ผมลุกขึ้น เดินเข้าไปในห้องนอนและมองดูรูปแม่พระศิลปะแบบบาร็อก แต่ถึงกระนั้นผมก็ไม่อาจขบปัญหาที่ผมสงสัยได้

เสียงกริ่งโทรศัพท์ดังขึ้นมาขัดกระแสความคิดของผม ผมยกหูขึ้นและไม่รู้สึกประหลาดใจเลยที่ได้ยินเสียงของซุมเป็น

“กรรยาของคุณ” เขาพูด “ทำผิดพลาดไปหน่อยหนึ่ง หล่อนเพิ่มราคาขึ้นอีกยี่สิบห้าเฟ็นนิค แทนที่จะเป็นสิบห้า”

ผมคิดอยู่ชั่วครู่แล้วตอบว่า “ไม่ใช่ข้อผิดพลาดหรอกครับ หล่อนทำไปด้วยความยินยอมของตัวเอง”

เขาเรียบไปสักวินาทีหรือสองวินาทีและพูดกลัวเสียงหัวเราะว่า “ถ้าฉันคุณก็พร้อมจะรับเงื่อนไขอื่น ๆ ด้วยซีครับ?”

“ครับ” ผมตอบ

“เอาละ ถ้าฉันขอให้เขียนเซ็คอีก 1,000 มาร์ก”

“ห้าร้อย” ผมตอบและคิดว่า: เหมือนฝันร้าย - เหมือนฝันร้ายจริง ๆ

“แปดร้อย” เขากล่าว และผมพูดด้วยเสียงหัวเราะว่า “หกร้อย” และผมทราบดีว่าคราวนี้เขาจะต้องพูดว่าเจ็ดร้อยห้าสิบถึงแม้ผมจะยังไม่เคยมีประสบการณ์ในเรื่องเช่นนี้มาก่อนก็ตาม และเมื่อเขาเอ่ยจำนวนนั้นมาจริง ๆ ผมก็บอกว่า “ครับ” แล้ววางหู

เมื่อผมลงบันไดไปชั้นล่างเพื่อนำเซ็คไปให้ซุมเป็นนั้นยังไม่ถึงเที่ยงคืนดี เขาอยู่คนเดียว และหัวเราะเมื่อผมยื่นเซ็คที่พับครึ่งให้เขา เมื่อผมเดินช้า ๆ กลับเข้าบ้าน ผมมองไม่เห็นเบอร์ทา หล่อนไม่ปรากฏตัวเมื่อผมกลับเข้าไปในห้องทำงาน และหล่อนก็ไม่ปรากฏตัวเมื่อผมกลับลงไปชั้นล่างเพื่อหยิบนมจากตู้เย็นมาดื่ม ผมทราบดีว่าหล่อนกำลังคิดอะไรอยู่ หล่อนคงกำลังคิดว่า: เขาจะต้องเคยชินกับเรื่องแบบนี้ และฉันจะต้องปล่อยเดี่ยวเขา นี่เป็นเรื่องที่เขาจะต้องเข้าใจ

แต่ผมก็ไม่เคยเข้าใจ มันอยู่นอกเหนือความเข้าใจของผม.

คำอธิบาย

เรื่องนี้มีลักษณะเรื่องสั้นที่เรากล่าวมาแล้วในบทนำครบบริบูรณ์ เป็นต้นว่า มีเหตุการณ์สำคัญเพียงสองเหตุการณ์ คือ การเลี้ยงอาหารค่ำและการต่อเรื่องการเมืองการประมุข มีตัวละครเพียงสี่ตัว คือ เบอร์ทา กับ สามี มีสเตอร์ชัมเป็นกับภรรยา สถานที่ที่เหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นมีเพียงสองแห่ง คือ บ้านของเบร์ทา กับบ้านของครอบครัวชัมเป็น เวลาที่ใช้ในเรื่องนี้ก็ไม่เกินหกชั่วโมง

ในตอนที่เป็นคำอธิบายท้ายเรื่องสั้นแต่ละเรื่องในบทนี้ เราจะพยายามพิจารณาปัญหาสองข้อที่เกี่ยวกับกลวิธีในการเล่าเรื่อง คือ

1. ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทใด ถ้าเป็นวิธีที่หนึ่ง ที่สอง หรือที่ห้า ตัวละครที่เป็นผู้เล่าคือใคร
2. ถ้าเปลี่ยนไปใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทอื่น จะเกิดผลเสียหายอย่างไรหรือไม่ เพราะเหตุไร

คำถามข้อแรกนั้นไม่ยาก ผู้ที่มีความสังเกตและมีความรู้เรื่องกลวิธีในการเล่าเรื่องที่กล่าวไว้ในต้นบทนี้เป็นอย่างดีคงจะตอบไม่ผิด ส่วนคำถามข้อหลังอาจจะทำความลำบากให้บ้าง แต่ถ้าผู้ศึกษารู้ข้อดีข้อเสียของกลวิธีในการเล่าเรื่องแต่ละประเภทและใช้ความคิดคำนึงบ้างก็คงไม่ยากเย็นอะไรนัก

เรื่อง “เหมือนฝันร้าย” นี้ใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทที่หนึ่ง ตัวละครสำคัญคือสามีของเบร์ทาเป็นผู้เล่า ถ้าจะให้เบร์ทาซึ่งเป็นตัวละครรองเป็นผู้เล่า ก็จะมีข้อเสียที่เบร์ทาไม่ทราบความรู้สึกบางอย่างของสามีของหล่อน เช่น การที่เขารู้สึกขยะแขยงจนไม่ยอมจูบหล่อนเมื่อหล่อนจัดเน็คไทให้เขา เป็นต้น ถ้าจะใช้วิธีที่สาม คือ ให้ผู้ประพันธ์ในฐานะผู้รู้แจ้งเห็นจริงทุกอย่างเล่า ก็จะทำให้ผู้อ่านไม่เห็นสมจริงสมจังเหมือนที่ตัวละครสำคัญเล่าเอง ยิ่งกว่านั้น ผู้ประพันธ์อาจวิพากษ์วิจารณ์ความประพฤติของเบร์ทาหรือสามีของหล่อนซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านรำคาญใจเพราะผู้อ่านต้องการคิดด้วยตนเองมากกว่า ถ้าจะใช้วิธีที่สี่ คือ ให้ผู้ประพันธ์ในฐานะผู้สังเกตการณ์เล่า ผู้อ่านจะไม่ทราบความรู้สึกนึกคิดของตัวละครสำคัญเท่ากับที่ตัวละครสำคัญเล่าเอง ถ้าจะใช้วิธีที่ห้า คือ ให้นบุรุษที่สามซึ่งเป็นตัวละครสำคัญเล่า โดยเปลี่ยนคำว่า “ผม” เป็น “เขา” และ “สามีของเบร์ทา” เสีย ก็น่าจะได้ผลดีเท่า ๆ กับวิธีที่หนึ่ง และผู้อ่านคงจะไม่เบื่อหน่ายเท่ากับที่ต้องพบคำว่า “ผม” เพียงคำเดียวตลอดเวลา

ที่กล่าวมานี้พอเป็นแนวทางช่วยผู้ศึกษาในการพิจารณาปัญหาสองข้อนี้เท่านั้น

คำถาม

ได้กล่าวไว้ในบทนำแล้วว่าผู้เขียนเรื่องสั้นมักไม่บรรยายเรื่องราวออกมาตรง ๆ อย่างที่เรียกว่า “หมดเปลือก” แต่จะพูดอ้อม ๆ ให้ผู้อ่านตีความเอาเองบ้าง เรื่อง “เหมือนฝันร้าย” ก็มีอยู่หลายตอนที่ผู้ประพันธ์มิได้บอกตรง ๆ อย่างไรก็ตาม ถ้าผู้อ่านเป็นคนช่างสังเกต มีความรอบรู้ และมีประสบการณ์ในชีวิตพอสมควร ก็จะได้รับ ความสนุกสนานเพลิดเพลินและแง่คิดจากเรื่องนี้

เพื่อทดสอบว่าท่านมีคุณสมบัติเหล่านี้เพียงไร ขอให้ตอบคำถามต่อไปนี้

1. เรื่องนี้เกิดขึ้นในประเทศใด ท่านทราบได้อย่างไร
2. เรื่องนี้เกิดขึ้นในฤดูใด ท่านทราบได้อย่างไร ยกข้อความประกอบคำตอบของท่านด้วย
3. สามีของเบอร์ทาจะต้องขุดเจาะและปรับที่ดินกี่ตารางเมตร
4. ข้อความที่ว่า “...ผมสูบบุหรี่ ขี้ก้นบุหรี่ด้วยพื้นรองเท้าแล้วเขี่ยมันเข้าไว้ใต้เสื่อ หลังจากนั้นผมไปยึดที่มันตรงหน้าต่างห้องน้ำและยึนคิดว่าทำไมผมเป็นจึงได้รับเชิญ...” แสดงว่าสภาวะจิตใจของผู้เล่าเป็นอย่างไร
5. เหตุใดเบอร์ทาจึงพาสามีมียของหล่อนไปหาซุมเป็นที่บ้านทั้ง ๆ ที่ทราบดีว่าเขาไม่อยู่
6. มีข้อความตอนใดบ้างที่แสดงว่าสามีของเบอร์ทาอ่อนต่อโลกกว่าตัวละครอื่น ๆ ให้ยกมากล่าวสักสองตอน
7. ตอนใกล้จะจบเรื่องเมื่อซุมเป็นโทรศัพท์มาบอกสามีของเบอร์ทาว่าเบอร์ทาเพิ่มราคาขึ้นอีกยี่สิบห้าเฟนนิกแทนที่จะเป็นสิบห้าเฟนนิก และสามีของเบอร์ทาตอบว่า “ไม่ใช่ข้อผิดพลาดหรอกครับ หล่อนทำไปด้วยความยินยอมของผมเอง” ท่านจะเห็นได้ว่าแม้เขาจะมองดูเบอร์ทาแก้ตัวเลขเขาก็มิได้พูดอะไรเลย เหตุไรเขาจึงบอกซุมเป็นว่าหล่อนทำไปด้วยความยินยอมของเขา
8. เรื่องนี้เป็นเรื่องการสมคบกันทุจริต ท่านคิดว่าเรื่องทำนองนี้จะเกิดขึ้นในสังคมไทยได้หรือไม่ เพราะเหตุไร

กิจกรรมพิเศษ

นักวิจารณ์บางท่านกล่าวว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องของอะดัมกับอีฟสมัยปัจจุบัน ให้ท่านค้นคว้าเรื่องอะดัมกับอีฟเพื่อจะตัดสินใจว่าที่นักวิจารณ์กล่าวไว้นั้นเท็จจริงอย่างไร

เรื่องที่ 2

มาดาม เดอ ลูซี*

เมื่อผมเข้าไปในห้อง ปอลีน เดอ ลูซียื่นมือให้จับ หลังจากนั้นเราจึงกันไปครุใหญ่ ผ้าพันคอกับหมวกฟางของเธอวางทิ้งไว้บนเก้าอี้

เสียงเพลงสวดจากเรื่อง*ออร์ฟุส*ดังมาจากฮาร์ปซิคอร์ด เธอเดินไปที่หน้าต่าง มองดูดวงอาทิตย์ที่กำลังลับขอบฟ้าสีแดงเหมือนเลือด

“มาดาม” ผมเอ่ยขึ้นในที่สุด “คุณยังจำคำที่ผมพูดเมื่อสองปีก่อนบนฝั่งแม่น้ำที่คุณกำลังยืนมองคูอยู่เตี้ยวันนี้ได้ไหมครับ?”

“จำได้ไหมว่าคุณยกมือขึ้นโบกไปมาทำท่าเหมือนจะพยากรณ์ และพูดถึงวันแห่งการพิพากษา วันแห่งอาชญากรรมและวันแห่งความน่าหวาดกลัวที่จะมาถึง? คุณห้ามผมสารภาพคำรักที่กำลังจะหลุดออกจากริมฝีปากและขอให้ผมใช้ชีวิตและทำงานเพื่อผดุงความยุติธรรมและเสรีภาพ มาดามครับ ด้วยเหตุที่มือของคุณซึ่งผมไม่อาจโลมด้วยจุมพิตและน้ำตาได้เพียงพอได้ชี้ทางให้ผมเดิน และผมก็ได้เดินไปตามทางที่คุณชี้ให้โดยมิได้ย่อท้อ ผมได้ปฏิบัติตามที่คุณบอกได้เขียนและพูดเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ดังกล่าว ผมได้ต่อสู้กับพวกโง่เง่ามงายที่เป็นมูลเหตุของความแตกแยกและความเกลียดชัง และต่อสู้กับพวกนักกวนเมืองที่ล่อลวงประชาชนมาเป็นพวกโดยยกเอาความเห็นอกเห็นใจจอมปลอมขึ้นมาอ้าง รวมทั้งพวกซี้ซลาดที่เห็นใครมีอำนาจขึ้นก็เข้าไปเป็นสมุนรับใช้”

เธอโบกมือให้ผมหยุดพูดและบ้วนน้ำให้ผมนั่งฟัง ครั้นแล้วเราก็ได้ยินเสียงร้องว่า “ตายเสียเถอะ!” “จับพวกผู้ดีไปขึ้นตะแลงแกงเสีย!” “ตัดหัวมันเสียประจานไว้!” จากที่ไกลลอยผ่านสวนดอกไม้ซึ่งนกหลายตัวกำลังโฉบบินอยู่มาถึงหูเรา

เธอเอานิ้วมือแตะริมฝีปาก หน้าซีดและตัวสั่น

“คงมีคนเคราะห์ร้ายถูกล่าตัว” ผมกล่าว “ในปารีสพวกมันเที่ยวเข้าบ้านโน้นออกบ้านนี้เพื่อจับผู้คนที่กลางวันกลางคืน มันอาจฟังประตูเข้ามากก็ได้ ผมควรไปเสียก่อนที่จะทำให้คุณ

* แปลและเรียบเรียงจากเรื่อง “Madame de Luzy” ของ Anatole France

พลอยเดือดร้อนไปด้วย ถึงแม้แถวนี้จะไม่ค่อยมีใครรู้จักผม แต่ผมอาจเป็นแขกที่นำอันตรายมาให้คุณก็ได้”

“อยู่ก่อนเถอะค่ะ!” เธอบังคับ

เสียงเอะอะทำลายความสงบเงียบของเย็นวันนั้นขึ้นเป็นครั้งที่สอง คราวนี้มีทั้งเสียงผีเท้าผสมกับเสียงปืน มันโกล้งเข้ามาทุกที แล้วเราก็ได้ยินเสียงตะโกนว่า “ปิดทางออกเสียให้หมดอย่าให้อ้ายชาติชั่วหนีไปได้!”

มาดาม เดอ ลูซีกลับดูท่าทางเยือกเย็นมากเมื่อเปรียบเทียบกับอันตรายที่โกล้งตัวเข้ามาทุกที

“เราขึ้นไปชั้นสองกันเถอะ” เธอบอก “จะได้เห็นว่าเกิดอะไรขึ้นนอกบ้านจากมู่ลี่”

แต่ยังไม่ทันเปิดประตูเราก็เห็นชายคนหนึ่งแต่งกายครึ่งท่อนยืนอยู่ที่บันได หน้าตาของเขาซีดขาวด้วยความกลัว ฟันและหัวเข่ากระทบกัน ชายผู้นี้พึมพำอะไรออกมาด้วยเสียงแหบแห้ง

“ช่วยผมด้วย! ช่วยซ่อนผมด้วย! พวกมันอยู่ที่นั่น... มันฟังประตูรั้วบ้านผม เขี่ยบตันไม้ในสวนพินาศหมด มันกำลังมา...”

มาดาม เดอ ลูซีจำปลื้มห้องซ็องเน็ตน์โกปรีชญาเพื่อนบ้านผู้ซราได้และกระซิบถามแก้วว่า

“คนครัวของคุณเห็นคุณรีเปล่า? หล่อนเป็นพวกจาโกแบ็ง!”

“ไม่มีใครเห็นผมเลย”

“พระเป็นเจ้าทรงกรุณา!”

เธอนำแกเข้าไปในห้องนอน ผมตามเข้าไปด้วย เราจำเป็นต้องปรึกษากัน จะต้องหาที่ซ่อนซึ่งจะเก็บตัวแกลไว้ได้หลาย ๆ วัน หรืออย่างน้อยที่สุดก็หลาย ๆ ชั่วโมง เท่าที่พอจะหลอกพวกที่มาล่าตัวแกลได้ เราตกลงกันว่าผมจะคอยดูต้นทาง และเมื่อผมให้สัญญาณ ชายผู้เคราะห์ร้ายก็จะหนีออกทางประตูสวน

ในระหว่างที่รอนี้แกยืนไม่อยู่ อ่อนเปลี้ยไปหมดเพราะความกลัว

แกพยายามอธิบายให้เราเข้าใจว่าแกถูกล่าตัวเพราะสมคบกับเมอสิเออร์ เดอ กาซ็อดต์เพื่อล้มล้างรัฐธรรมนูญ และเพราะก่อตั้งคณะผู้ป้องกันพระราชวังดยุคเลอวีส์ขึ้นคณะหนึ่งเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม - แกซึ่งเป็นศัตรูของพวกพระและกษัตริย์ด้วย นี่เป็นการกล่าวหาที่เลวทรามอย่างยิ่ง เรื่องของเรื่องมีว่าลูแบ็งต้องการแก้แค้นแก - ลูแบ็งซึ่งเคยเป็นคนขายเนื้อที่แกอยากเขียนเสียสักร้อยหนเพื่อให้เลิกนิสัยชอบโก่งตางค์ แต่เดี๋ยวนี้มันกลายเป็นหัวหน้าหน่วยในตำบลที่มันเคยเช่าแผงขายเนื้ออยู่

ขณะที่แกเอ่ยชื่อของมันด้วยเสียงแหบเครือ แกบอกว่าได้เห็นตัวลูเบ็งจริง ๆ และแกเอามือปิดหน้าเสีย อันที่จริงก็มีเสียงผีทำอยู่ที่บันได มาดาม เดอ ลูซีใส่กลอนแล้วผลึกชายชราเข้าไปแอบหลังม่าน มีเสียงทุบประตูและปอลีนจำเสียงแม่ครัวที่มาเรียกให้เธอเปิดประตูได้ แม่ครัวของเธอบอกว่าพนักงานเทศบาลกับทหารรออยู่ที่ประตูใหญ่เพื่อจะเข้ามาในบ้าน

“พวกเขายืนยันว่า” หล่อนเสริม “ปล้องซ็องเนต์อยู่ในบ้านหลังนี้ค่ะ ดิฉันทราบดีว่าไม่จริง เพราะคุณนายจะไม่ให้ที่หลบหนีแก่คนแล้ว ๆ ยังจำเป็นอันตราย แต่พวกเขาไม่เชื่อค่ะ”

“เอาเถอะ เอาเถอะ เชิญเขาเข้ามา” มาดาม เดอ ลูซีเยียมหน้าบอกที่ประตู “ปล่อยให้พวกเขาค้นหาให้ทั่วบ้าน ตั้งแต่ได้ฤกษ์ไปจนถึงห้องเพดานก็ได้”

ขณะที่ฟังคำสนทนาโต้ตอบกันระหว่างนายสาวกับแม่ครัว ปล้องซ็องเนต์เป็นลมล้มฟุบลงหลังม่าน ผมต้องเข้าแก้ไขโดยเอาน้ำลูบตามขมับ เมื่อแกฟื้นขึ้นแล้ว “นี่แน่ะ เพื่อนรัก” หญิงสาวกระซิบกับเพื่อนบ้านผู้ชรา “ขอให้วางใจดิฉัน จำไว้ว่าผู้หญิงมีกลอุบายมากมายนัก”

ครั้นแล้วเธอก็ทำเป็นจัดบ้าน ลากเตียงนอนออกมาจากฝาผนังอย่างใจเย็น เอาผ้าปูนอนออก และให้ผมช่วยปูที่นอนสามหลังให้มีที่ว่างถัดจากฝาผนังออกมาระหว่างหลังบนสุดกับหลังล่างสุด

ในระหว่างที่เธอกำลังจัดการกับเรื่องนี้อยู่ ก็มีเสียงรองเท้าหนึ่ง รองเท้าไม้ พานท้ายเป็นกับเสียงหัว ๆ ดังอยู่ที่เชิงบันได นี่เป็นเวลาที่ยึดมั่นมากสำหรับเราทั้งสาม แต่เสียงนั้นดังขึ้นไปบนชั้นที่อยู่เหนือศีรษะเรา เราตระหนักดีว่าพวกที่มาค้นหาซึ่งมีแม่ครัวเป็นผู้นำทางกำลังค้นห้องเพดานอยู่ เสียงเพดานลั่น เสียงซู่และเสียงหัวเราะหัว ๆ ดังมาถึงหูเรา รวมทั้งเสียงเตะและเสียงดาบปลายปืนกระทบกับไม้ประกับฝาผนัง เราหายใจโล่งอกอีก แต่จะเสียเวลาไปสักวินาทีเดียวก็ไม่ได้แล้ว ผมช่วยดันปล้องซ็องเนต์เข้าไปอยู่ในที่ว่างระหว่างที่นอนที่จัดไว้

ในขณะที่มองดูการกระทำของเรา มาดาม เดอ ลูซีสิ้นศีรษะ เตียงนอนตัวนี้ดูรูปร่างหน้าตามีพิรุฑ

เธอพยายามจัดมันให้เข้ารูป แต่ไม่ได้ผล มันไม่ดูเป็นธรรมชาติเลย

“ดิฉันจะต้องนอนเอง” เธอบอก

เธอมองดูนาฬิกา เวลาทุ่มตรงพอดี และเธอรูสึกว่าถ้าจะเข้านอนแต่หัวค่ำอย่างนั้นก็ออกจะผิดปกติไปสักหน่อย เรื่องที่จะทำเป็นป่วยนั้นย่อมป่วยการที่จะนึกถึงเพราะแม่ครัวซึ่งเป็นคนพวกจาโกเบ็งจะจับพิรุฑได้

เธอยืนคิดอยู่ครู่หนึ่ง แล้วเปลื้องเครื่องแต่งตัวต่อหน้าผมอย่างใจเย็นและไม่แยแสต่อสายตาของผมเลย ต่อจากนั้นก็ก้าวขึ้นเตียง สั่งให้ผมถอดรองเท้า เสื้อนอกและผ้าพันคอออก

“ไม่มีทางอื่นอีกแล้วนอกจากจะให้คุณสวมบทบาทชู้รักของดิฉันให้พวกมันตะลึงเมื่อเห็นเรา พอพวกมันมาถึงคุณจะต้องทำเป็นว่ายังไม่ทันแต่งตัวเรียบร้อย คุณจะต้องไปเปิดประตูทั้ง ๆ ที่สวมเสื้อเชิ้ตยาวและผมยังยุ่งอยู่”

เราจัดการเสร็จเรียบร้อยเมื่อพวกที่มาค้นหาซึ่งเอ่ยคำว่า “ซาเคร!” และ “เปสต์!” ลงมาจากห้องเพดาน

ปลื้มช่องเน็ตผู้โชคร้ายตัวสันจนเตียงกระเทือน

ยิ่งกว่านั้นแกยังหายใจดังครอก ๆ จนแทบจะได้ยินไปถึงเฉลียง

“น่าสงสาร” มาตาม เดอ ลูซีพีม่า “ดิฉันออกจะพอใจอุบายคราวนี้เอามาก ๆ แต่เราจะต้องไม่สิ้นหวัง ขอพระเป็นเจ้าจงทรงช่วยเรา!”

ถ้าปั้นหนัก ๆ ทูบประตูจนกระเทือน

“ใครเคาะประตู?” ปอลีนถาม

“ตัวแทนของชาติ”

“รอสักครู่ได้ไหมคะ?”

“เปิดเดี๋ยวนี้ ม่ายงั้นเราจะพังประตูเข้าไป!”

“ไปเปิดให้เขาหน่อยเถอะ เพื่อนรัก”

ในทันใดนั้นปลื้มช่องเน็ตหายตัวสันและเสียงหายใจดังครอก ๆ ก็เงียบไปเหมือนปาฏิหาริย์

ลูแป็งเข้ามาเป็นคนแรก มันมีผ้าพันคอ และมีชายอีกสิบสองคนถือหอกตามเข้ามา มันมองมาตาม เดอ ลูซีแล้วหันมามองผม

“เปสต์!” มันอุทาน “ดูเหมือนว่าเราเข้ามาขัดจังหวะคนที่กำลังแสดงความรักกัน ขอโทษนะคนสวย!”

แล้วมันก็หันไปพูดกับลูกน้องว่า

“พวกไม่มียางอายเป็นคนพวกเดียวที่รู้ว่าจะประพฤติปฏิบัติตัวยังไง”

แต่ถึงแม้มันจะคิดอย่างนี้ การที่มาเจอเราทั้งสองในสภาพดังกล่าวทำให้มันชอบใจมาก มันนั่งลงบนเตียง เอามือเซยคางหญิงสาวผู้สูงศักดิ์และน่ารัก แล้วพูดว่า

“จริงสินะที่ว่าปากสวย ๆ นี้ไม่ได้สร้างมาเพื่อให้สวดมนต์ภาวนาทุกวันทุกคืนเพียงอย่าง

เดียว ถ้าใช้ได้แค่นั้นก็น่าเสียดายมาก แต่สาธารณรัฐอยู่เหนือทุกสิ่งทุกอย่าง เรากำลังตามตัว ปลีองซ็องเน็ตคนทรยศ ผมเชื่อว่ามันอยู่ที่นี้ ผมจะเอามันไปตัดคอ มันจะทำให้ผมร่ำรวยขึ้นมา ด้วย”

“ถ้าฉันก็ฉันดูซีคะ”

พวกมันค้นตามใต้เก้าอี้และใต้โต๊ะ ในตู้เก็บของ เอาหอกแทงเข้าไปใต้เตียง และเอา ดาบปลายปืนแทงที่นอน

ลูแป็งเกาหูและมองหน้าผมอย่างสงสัย มาตาม เดอ ลูซีกแล้วว่าผมจะถูกถามจนทำพิธี แดก ก็เลยตัดบทว่า

“เพื่อนรัก คุณรู้จักบ้านนี้พอ ๆ กับดิฉัน เอากุญแจพวงนี้ไปไขห้องให้เมอสิเออร์ลูแป็ง ค้นดูให้ทั่วที่เถอะคะ ดิฉันเชื่อว่าคุณคงยินดีช่วยนำทางให้ท่านผู้รักชาติเหล่านี้”

ผมนำพวกมันไปที่ห้องใต้ดินซึ่งพวกมันช่วยกันรื้อกองฟืนเสียกระจายกระจายและตีม เหล็กรองกันเต็มคราบ หลังจากนั้นลูแป็งก็เอาพานท้ายปืนทาบถึงเหล่าองุ่นจนไหลท่วมห้องใต้ดินแล้ว ชวนกันออกไป ผมเดินนำหน้าพาพวกมันไปส่งที่ประตูใหญ่และปิดประตูไล่หลังมัน แล้ววิ่ง กลับมาบอกมาตาม เดอ ลูซีกว่าเราพ้นอันตรายแล้ว

เมื่อได้ฟังเรื่องที่ผมเล่า เธอก็ก้มลงข้างเตียงด้านที่ติดกับฝาผนังและเรียก

“เมอสิเออร์ปลีองซ็องเน็ตคะ! เมอสิเออร์ปลีองซ็องเน็ต!”

มีเสียงถอนใจเบา ๆ เป็นคำตอบ

“แหม!” เธออุทาน “คุณทำให้ดิฉันตกใจมาก นึกว่าตายเสียแล้ว”

แล้วเธอหันมาทางผม

“เพื่อนเอ๋ย คุณเคยเอ่ยปากอยู่บ่อย ๆ ว่ารักฉัน ต่อไปนี้คุณจะไม่ต้องพูดยั้งฉันอีกแล้ว!”

คำอธิบาย

เรื่องนี้เป็นเรื่องสั้นที่มีลักษณะสมบูรณ์อย่างเรื่อง “ส้มจากซิชิลี” และ “เหมือนฝันร้าย” ที่เราได้อ่านมาแล้ว มีเหตุการณ์สำคัญเพียงอย่างเดียวคือการใช้กลอุบายช่วยปลีองซ็องเน็ตให้ พ้นจากเงื้อมมือของพวกที่เรียกตนเองว่าผู้แทนของชาติ มีตัวละครน้อยตัว สถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ มีเพียงแห่งเดียวคือบ้านของมาตาม เดอ ลูซีก ระยะเวลาที่เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นก็สั้นมาก

เรื่องนี้ใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทที่สอง “ผม” ซึ่งเป็นคนรักของมาตาม เดอ ลูซีก เล่าพฤติการณ์ของมาตาม เดอ ลูซีกอันเป็นตัวละครสำคัญ ขอให้สังเกตด้วยว่าถ้าผู้ประพันธ์ใช้

ตัวละครเป็นชื่อเรื่อง ตัวละครตัวนั้นมักเป็นตัวละครสำคัญ เรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ ของไทยเราก็ตั้งชื่อเรื่องด้วยวิธีนี้ เช่น *พระอภัยมณี จันทะโครบ ไกรทอง กากี* เป็นต้น

เราจะเห็นว่าผู้เล่าเหตุการณ์ของมาดาม เดอ ลูซีได้อย่างละเอียดและมีได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระทำของเธอแต่อย่างใด ถ้าจะให้มาดาม เดอ ลูซีเล่าเรื่องนี้เอง เธอคงจะตะขิดตะขวงใจในการเล่าเหตุการณ์บางตอน เช่น ตอนที่ให้คนรักของเธอสวมบทบาทชู้รัก เป็นต้น เธออาจต้องข้ามเหตุการณ์ตอนนั้นซึ่งเป็นตอนที่สำคัญที่สุดของเรื่องไป ถ้าใช้วิธีที่สาม ผู้ประพันธ์ก็คงจะเล่าว่ามาดาม เดอ ลูซีคิดอย่างไรและรู้สึกอย่างไรบ้างในการช่วยเหลือปล่องซ็องแนด์ด้วยความเสียสละถึงขนาดนั้น ทำให้ผู้อ่านรู้เสียหมด เรื่องก็จะไม่สนุกเท่ากับที่ให้อ่านอนุมานเอาเองจากการกระทำของเธอ ถ้าจะใช้วิธีที่สี่ก็คงจะมีแต่บทสนทนากันโดยตลอด ย่อมไม่เหมาะสำหรับเรื่องที่ต้องกรวไหวพริบในการแก้ปัญหาในเวลาหน้าลือหน้าขวานเช่นนี้ และวิธีที่ห้าก็คงไม่เหมาะด้วยเหตุผลคล้าย ๆ กับวิธีที่หนึ่ง

คำถาม

1. ได้กล่าวแล้วว่าผู้ประพันธ์อาจใช้ชื่อตัวละครสำคัญเป็นชื่อเรื่อง แต่เรื่องนี้อาจใช้ชื่ออื่นที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ของตัวละครสำคัญตั้งชื่อให้ชวนอ่านได้เหมือนกัน ท่านคิดว่าควรตั้งชื่อให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ของมาดาม เดอ ลูซีว่าอย่างไรดี
2. เรื่องนี้เกิดขึ้นในประเทศใด สมัยใด ท่านทราบได้อย่างไรว่าเกิดขึ้นในประเทศนั้น และสมัยนั้น
3. จากพฤติกรรมของมาดาม เดอ ลูซีที่แสดงออกมาตลอดเรื่อง ท่านเห็นว่าเธอมีอุปนิสัยอย่างไร

เรื่องที่ 3

หนูน้อยโทบราห์*

“ศิระชะของนักโทษยังไม่ถึงขอบคอกจำเลย” ดังที่หนังสือพิมพ์อังกฤษว่ากัน อย่างไรก็ตาม คดีนี้มีได้มีรายงานข่าวเพราะไม่มีใครแยแสว่าหนูน้อยโทบราห์จะเป็นหรือจะตาย คณะผู้พิพากษานั่งฟังคดีในศาลหลังคาสีแดงจนตลอดบ่ายซึ่งอากาศสุดแสนจะร้อน เมื่อผู้พิพากษากลับมาหนูน้อยโทบราห์ก็จะชะลอมและร้องไห้ทุกทีไป คำตัดสินมีว่าด้วยเหตุที่มีพยานหลักฐานไม่พอจะลงโทษจำเลยได้ จึงปล่อยตัวจำเลยให้พ้นข้อหาไป จริงอยู่ ศพน้องสาวของหนูน้อยโทบราห์ถูกพบที่ก้นบ่อและหนูน้อยโทบราห์เป็นมนุษย์ผู้เดียวที่อยู่ภายในปริมาตรครึ่งไมล์ของที่เกิดเหตุในเวลานั้น แต่แม่หนูน้อยอาจตกบ่อตายโดยอุบัติเหตุก็ได้ ด้วยเหตุนี้หนูน้อยโทบราห์จึงถูกปล่อยตัวให้ไปไหนก็ได้ตามใจชอบ แต่ความเมตตาของผู้พิพากษากลับทำให้เขาตกอยู่ในที่นั่งลำบากเพราะเขาไม่มีที่ไป ไม่มีอาหาร และไม่มีเสื้อผ้า

เขาเดินไปในบริเวณศาลและนั่งลงบนขอบบ่อ นึกในใจว่าถ้าได้ดำดิ่งลงไปใต้น้ำสีดำในบ่อนั้น จะไปโผล่ในที่ที่มีน้ำสีดำอีกแห่งหนึ่งหรือไม่ พอดีคนเลี้ยงม้าคนหนึ่งเอากะสอบใส่อาหารให้ม้ามาตากบนกองอิฐ หนูน้อยโทบราห์ซึ่งหิวจนตาลายเอามือเกาะเมสันต์ข้าวเปลือกเปียก ๆ ที่ติดกระสอบอยู่เพราะม้ามองไม่เห็น

“อ้ายโจร - เพิ่งถูกกฎหมายปล่อยตัวมาหยก ๆ นี่เอง! ไปด้วยกันกับข้า!” คนเลี้ยงม้ากล่าวแล้วก็ดึงโบหูหนูน้อยโทบราห์นำไปหาคนอังกฤษร่างอ้วนใหญ่ซึ่งรับทราบเรื่องหนูน้อยขโมยเมสันต์ข้าวจากคนรับใช้ของตน

“ฮา!” คนอังกฤษกล่าวคำนี้สามครั้ง (แต่คำพูดจริง ๆ รุนแรงกว่านี้มาก) “เอามันใส่ตาข่ายพาไปที่บ้าน” ดังนั้นหนูน้อยโทบราห์จึงถูกจับใส่ตาข่ายบรรทุกเกวียนเหมือนหมูไปยังบ้านของคนอังกฤษ “ฮา!” คนอังกฤษพูดเหมือนคราวก่อน “ข้าวเปลือกเปียก พุทไร้อ้อย! พวกแกหาอะไรมาให้เจ้าขอทานน้อยกินเสียหน่อย แล้วข้าจะให้มันหัดขี่ม้า! เฮ้อ! ข้าวเปลือกเปียก ๆ พุทไร้อ้อย!”

“เล่าเรื่องของแกให้ฉันฟังหน่อยซี” หัวหน้าคนเลี้ยงม้าบอกหนูน้อยโทบราห์เมื่อรับประทานอิ่มแล้ว และพวกคนใช้นอนพักกันอยู่ในเรือนคนใช้หลังเรือนใหญ่ “แกไม่ได้อยู่ในวาระคนเลี้ยงม้า นอกจากแกจะทำงานนี้เพื่อกระเพาะของแก แกขึ้นศาลยังไงและเพราะอะไร? บอกมาเจ้าปีศาจน้อย!”

* แปลและเรียบเรียงจากเรื่อง "Little Tobrah" ของ Rudyard Kipling

“เพราะไม่มีอะไรกินครับ” หนูน้อยโทบราห์ตอบเรียบ ๆ “ที่นั่นน่าอยู่จัง”

“บอกมาตรง ๆ ดีกว่า” หัวหน้าคนเลี้ยงม้าพูด “ม่ายงั้นฉันจะให้แกล้างคอกม้าสีแดงตัวที่กัดเก่งเหมือนอูฐตัวนั้น”

“เราเป็นเตี๊ พวกหีบน้ำมันครับ” หนูน้อยเล่า พลังเกานิ้วเท้าที่เปื้อนฝุ่น “เรามีอาชีพหีบน้ำมัน - พ่อผม แม่ผม พี่ชายผมซึ่งแก่กว่าผมสี่ปี ตัวผมเอง กับน้องสาว”

“คนที่ตายในบ่อไซ้ไหม?” คนเลี้ยงม้าคนหนึ่งรู้เรื่องการพิจารณาคดีที่ศาลถามขึ้น

“ใช่ครับ” หนูน้อยตอบอย่างเคร่งขรึม “แกตายในบ่อน้ำ คราวหนึ่งก่อนผมจำความได้เสียอีก ได้เกิดโรคระบาดขึ้นในหมู่บ้านที่เราอยู่ โรคนั้นจับที่ตาของน้องสาวผม ทำให้แกตาบอด เพราะมันเป็นคือมตะ - ไซ้ทรพิษ หลังจากนั้นพ่อกับแม่ผมก็ตายด้วยโรคเดียวกัน เหลืออยู่แต่เราคือ พี่ชายผมอายุสิบสองปี ผมอายุแปดปีและน้องสาวซึ่งมองอะไรไม่เห็นเลย แต่เราก็กังเหลียวัวอยู่ตัวหนึ่งกับเครื่องหีบน้ำมัน เราเลยผลัดกันหีบน้ำมันไปขาย แต่สุรซุน ทาสส์พ่อค้าข้าวโกงเราในการซื้อขายกัน ทั้งวัวตัวนั้นก็คือเหลือเกิน เราเอาดอกดาวเรืองคล้องคอมันพวงหนึ่งและแขวนไว้บนชื่อพวงหนึ่ง แต่ก็ไม่ได้ผลอะไร และสุรซุน ทาสส์ก็ใจอำมหิตจริง ๆ”

“บาปรี-บาป!” พวกภรรยาของคนเลี้ยงม้าพึมพำ “โกงเด็กตัวเล็ก ๆ ก็ยังได้นะ! แต่เราดูเช่นเห็นชาติพวกพ่อค้าดี จริงไหม”

“เครื่องหีบน้ำมันเก่าแล้ว และพี่ชายกับผมก็ไม่แข็งแรงอะไร หวังที่เราผูกโยงกับชื่อก็ไม่แน่นอนนา”

“ใช่ซี” ภรรยาของหัวหน้าคนเลี้ยงม้าซึ่งแต่งตัวสวยกว่าเพื่อนเข้ามาร่วมวงสนทนาด้วย “นั่นมันเป็นงานของผู้ใหญ่ที่แข็งแรง ตอนที่ฉันยังสาว ๆ อยู่ที่บ้านพ่อ...”

“เจียบเถอะน่า” หัวหน้าคนเลี้ยงม้าดู “เล่าต่อไปซี อ้ายหนู”

“ก็ไม่มีอะไรอีกมากนัก” หนูน้อยโทบราห์กล่าว “ชื่ออันใหญ่หักตั้งหลังคายุบลลงมา และเมื่อหลังคายุบลผาเรือนก็พังลงมาด้วย ทั้งสองอย่างนี้หล่นลงบนวัวของเราพอดี หลังมันเลยหักเราก็เลยไม่มีบ้าน ไม่มีเครื่องหีบน้ำมันและไม่มีวัว เราต้องซัดเซพเนจรออกจากบ้าน ข้ามทุ่งนาไปไกล เงินเรามีอยู่แค่เจ็ดแอนนากับหกไปซา เมืองที่เราไปกำลังอดอยาก ผมไม่ทราบว่าจะชื่อเมืองอะไร คินหนึ่งเมื่อเรากำลังหลับ พี่ชายผมก็เอาเงินห้าแอนนาที่เหลือหนีไป ขอให้พ่อแม่แข่งมันด้วย ผมกับน้องสาวจึงต้องเที่ยวขอข้าวคนในหมู่บ้านกิน แต่เขาก็ไม่มีอะไรให้เราเลยทุก ๆ คนบอกว่า “ไปหาคนอังกฤษซี เขาจะให้ข้าวแกกิน” ผมไม่ทราบว่าคนอังกฤษรูปร่างหน้าตา

เป็นยังไง เขาก็บอกว่าผิวขาวและชอบอาศัยอยู่ในเต็นท์ ผมเลยออกเดินทางต่อไป บอกไม่ถูก เหมือนกันทั่วไปไหน ชาวป่าก็ไม่มีกินทั้งน้องทั้งผม คืนวันหนึ่งอากาศร้อนจัด น้องสาวผมร้องให้ ขอข้าวกิน เราพากันไปที่บ่อน้ำ ผมบอกให้แกนั่งที่ขอบบ่อแล้วผลัดแกลงไป เพราะที่จริงแล้ว แกมองไม่เห็นอะไรเลยและตายเสียดีกว่าอด”

“โอ! อะฮี้!” ภรรยาของคนเลี้ยงม้าร้องขึ้นพร้อม ๆ กัน “มันผลัดน้องสาวลงไปบ่อ เพราะตายดีกว่าอด!”

“ผมก็อยากกระโดดตามลงไปด้วย แต่แกยังไม่ตายและร้องเรียกชื่อผมจากกันบ่อ ผมกลัว ก็เลยวิ่งหนี แล้วก็มีคน ๆ หนึ่งโผล่ออกมาจากไหนไม่ทราบบอกว่าผมฆ่าน้องสาวและทำให้บ่อน้ำ สกปรก เลยพาผมไปหาคนอังกฤษคนหนึ่ง ผิวขาวและน่ากลัวมาก อาศัยอยู่ในเต็นท์ แล้วเขาก็ ส่งผมมาที่นี่ แต่ไม่มีพยานและตายเสียดีกว่าอด นอกจากนั้นน้องสาวผมตาก็มองอะไรไม่เห็น และยังเป็นเด็กอยู่ด้วย”

“ยังเป็นเด็กอยู่ด้วย” ภรรยาของหัวหน้าคนเลี้ยงม้าทวนคำ “แล้วแกละเป็นใคร อ่อนแอ เหมือนไก่และตัวเล็กเหมือนลูกม้าอายุวันเดียว แกเป็นอะไร?”

“ผมซึ่งอดอยากมานานตอนนี้อิ่มแล้ว” หนูน้อยโทบราห์พูด เขยียดกายลงบนฝุ่น “ผมอยากจับเสียหน่อย”

ภรรยาของคนเลี้ยงม้าคลี่ผ้าห่มคลุมให้หนูน้อยโทบราห์ในระหว่างที่หนูน้อยนอนหลับ ประคองผู้ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรม.

คำอธิบาย

“หนูน้อยโทบราห์” เป็นเรื่องสั้นที่ใช้ชื่อตัวละครสำคัญมาตั้งชื่อเรื่องเช่นเดียวกับ “มาตาม เดอ ลูซี” ที่เราอ่านมาแล้ว

เรื่องนี้ใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทที่สาม คือ ผู้ประพันธ์ในฐานะผู้แจ้งเห็นจริงเป็นผู้เล่า ผู้ประพันธ์รู้ว่าตัวละครคิดอะไรและรู้สึกอย่างไร เช่น รู้ความนึกคิดของหนูน้อยโทบราห์ว่าจะดำลงไปบ่อดีหรือไม่ และรู้ว่าหนูน้อยโทบราห์หิวจนตาลาย ดังนั้นเป็นต้น ถ้าจะใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทที่หนึ่ง คือ ให้หนูน้อยโทบราห์เล่าเองในฐานะที่เป็นตัวละครสำคัญ ประโยคนำเรื่อง คือ “ศิระชะของนักโทษยังไม่ถึงขอบคอกจำเลย” และย่อหน้าสุดท้ายของเรื่องนี้ ซึ่งต่างก็เป็นความเห็นของผู้ประพันธ์ก็จะขาดหายไป ถ้าจะใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทที่สอง คือ ให้ตัวละครเองเป็นผู้เล่าเรื่อง ในเรื่องนี้ก็ไม่มีตัวละครเองตัวใดที่ใกล้ชิดกับตัวละครสำคัญมากพอที่จะสามารถเล่าพฤติกรรมของตัวละครสำคัญได้

คราวนี้ขอให้ผู้ศึกษาลองพิจารณาเห็นว่าถ้าใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทที่สี่กับที่ห้า จะเกิดผลอย่างไร

คำถาม

1. เรื่องนี้เกิดขึ้นในประเทศอินเดีย มีหลักฐานตอนใดบ้างที่แสดงว่าเรื่องนี้เกิดขึ้นในประเทศนั้น
2. เมื่อหนูน้อยโทบราห์อ้างเหตุผลที่ผลักน้องสาวลงไปเพื่อว่าตายเสียดีกว่าอด เหตุใดพวกภรรยาของคนเลี้ยงม้าจึงมิได้แสดงอารมณ์อะไรมากไปกว่าอุทานออกมาเพียงสองสามคำ
3. ที่ผู้ประพันธ์กล่าวไว้ในประโยคสุดท้ายว่าหนูน้อยโทบราห์ “นอนหลับประจูดผู้ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรม” นั้น ผู้ประพันธ์ต้องการกล่าวอย่างจริงจังหรือไม่ หรือต้องการกล่าวอย่างหนึ่งให้มีความหมายอีกอย่างหนึ่ง

เรื่องที่ 4

มาตรา *

ประตูร้านอาหารเฮนรี่ส์เปิดออก และชายสองคนก้าวเข้ามาหนึ่งที่เคานเตอร์

“จะรับประทานอะไรครับ?” ยอร์ชถาม

“ไม่รู้ซี” ชายคนหนึ่งตอบ “แกจะกินอะไรล่ะ แอล?”

“ไม่รู้ซี” แอลตอบ “ไม่รู้ว่าจะกินอะไรดี”

ข้างนอกเริ่มมืด ไฟถนนดวงหนึ่งเปิดอยู่นอกหน้าต่าง ชายทั้งสองที่เคานเตอร์อ่านรายการอาหาร ที่ปลายเคานเตอร์นิค อะตัมส์นั่งมองคนทั้งสองอยู่ เขากำลังสนทนากับยอร์ชเมื่อทั้งสองคนนี้เข้ามา

“ฉันอยากได้สันในหมูย่าง ซอสแอปเปิลกับมันบด” ชายคนแรกสั่ง

“ยังไม่เสร็จเลยครับ”

“แล้วแกใส่เข้าไปในรายการหาสวรรค์วิมานอะไรล่ะ?”

“นั่นมันอาหารค่าครับ” ยอร์ชอธิบาย “คุณจะได้ต่อนหกโมง”

ยอร์ชมองดูนาฬิกาบนฝาผนังหลังเคานเตอร์

“ห้าโมงพอดี”

“นาฬิกาบอกว่าห้าโมงยี่สิบแล้ว” ชายคนที่สองกล่าว

“มันเร็วไปยี่สิบนาทีครับ”

“พุทโธ่ อ้ายนาฬิการะยำ” ชายคนแรกพูด “แล้วแกมีอะไรกินบ้างล่ะ?”

“ผมทำแซนวิชให้ได้ทุกชนิด” ยอร์ชตอบ “คุณจะได้แฮมกับไข่ เบคอนกับไข่ ดับกับเบคอน หรือสะเต็กก็ได้”

“เอาใครก็ได้ไก่ ถั่วต้ม ซอสครีมกับมันบดให้ฉันที่หนึ่ง”

“นั่นก็อาหารค่าครับ”

“เราอยากกินอะไรก็เป็นอาหารค่าไปเสียหมดยี่งั้นรี? แกทำงานประจำอะไรกัน”

“ตอนนี้ผมมีแฮมกับไข่ดาว เบคอนกับไข่ดาว ดับ-”

“ฉันเอาแฮมกับไข่ดาว” คนที่ชื่อแอลสั่ง เขาสวมหมวกสักหลาดขอบปีกแข็งและเสื้อโอเวอร์โค้ตสีดำขัดกระดุมที่หน้าอก ใบหน้าของเขาเล็กและขาวและริมฝีปากเข้มสนิท เขามีผ้าไหมพันคอและสวมถุงมือ

* แปลและเรียบเรียงจากเรื่อง “The Killers” ของ Ernest Hemingway

“เอาเบคอนกับไข่ดาวให้ฉัน” อีกคนหนึ่งสั่ง เขามีรูปร่างขนาดเดียวกับแอล ใบหน้าต่งกัน แต่แต่งตัวเหมือนฝาแฝด ทั้งคู่สวมเสื้อโอเวอร์โคตคับมาก เขา นั่งโน้มตัวไปข้างหน้า เอาข้อศอก ทำเคานเตอร์ทั้งสองคน

“มีอะไรดีมีใหม่?” แอลถาม

“มีเบียร์ น้ำอัดลมกับยีนเซอร์เอลครับ” ยอร์ชตอบ

“ฉันหมายความว่า มีอะไรดีมีใหม่?”

“มีตามที่ผมว่านั่นแหละครับ”

“นี่เป็นเมืองบริสทูล์” อีกคนหนึ่งพูด “ชื่อเมืองอะไรนะ?”

“ซัมมิทครับ”

“เคยได้ยินชื่อใหม่?” แอลถามเพื่อน

“ไม่เคย” เพื่อนของเขาตอบ

“ตอนกลางคืนคนที่นี่เขาทำอะไรกันบ้าง?” แอลถาม

“ก็กินอาหารค่ากัน” เพื่อนของเขาตอบ “พากันมาที่นี่แล้วกินอาหารมื้อใหญ่”

“ถูกแล้วครับ” ยอร์ชกล่าว

“อ้อ แกคิดว่าถูกแล้ว?” แอลถามยอร์ช

“ใช่ครับ”

“แกเป็นคนฉลาดมาก จริงไหม?”

“จริงครับ” ยอร์ชตอบ

“เอ้อ แกไม่ได้ฉลาดเลย” ชายร่างเล็กอีกคนหนึ่งพูด “จริงไหม แอล?”

“มันโง่บัดซบ” แอลตอบ เขาหันไปทางนิค “แกล่ะชื่ออะไร?”

“อะดั้มส์ครับ”

“คนเก่งอีกคนหนึ่ง” แอลกล่าว “คนนี่เก่งใช่ไหม แม็กซ์?”

“เมืองนี้มีแต่คนเก่ง” แม็กซ์ปรารภ

ยอร์ชวางจานอาหารลงบนเคาน์เตอร์สองจาน จานหนึ่งมีแฮมกับไข่ดาว อีกจานหนึ่งมีเบคอนกับไข่ดาว เขาวางจานใส่มันทอดอีกสองจานและปิดประตูครัว

“จานไหนของคุณครับ?” เขาถามแอล

“แกจำไม่ได้หรือ?”

“แฮมกับไข่ดาว”

“พ่อคนเก่ง” แม็กซ์กล่าว เขายกจานแฮมกับไข่ดาวมา คนทั้งสองรับประทานอาหาร
ทั้ง ๆ ที่สวมถุงมือ ยอร์ชมองดูเขารับประทานกัน

“มองอะไรนะ?” แม็กซ์จ้องหน้ายอร์ช

“เปล่าครับ”

“เปล่าบ้างอะไรกัน แกกำลังมองหน้าฉัน”

“มันคงมองเห็น ๆ นะ แม็กซ์” แอลกล่าว

ยอร์ชหัวเราะ

“แกไม่ต้องหัวเราะ” แม็กซ์พูดกับเขา “แกไม่ต้องหัวเราะเลย จริงไหม?”

“ถูกแล้วครับ”

“เอ้อ มันคิดว่าถูกแล้ว” แม็กซ์หันไปทางแอล “มันคิดว่าถูกแล้ว มันตอบได้ดีนะ”

“โอ มันเป็นนักคิด” แอลพูด แล้วทั้งสองคนก็รับประทานอาหารต่อไป

“พ่อคนเก่งปลายเคานเตอร์ชื่ออะไรนะ?” แอลถามแม็กซ์

“เฮ้ย พ่อคนเก่ง” แม็กซ์พูดกับนิค “แกเดินอ้อมเคานเตอร์ไปอยู่ข้าง ๆ เพื่อนแก”

“เรื่องอะไรกันครับ?” นิคถาม

“ไม่มีเรื่องอะไรหรอก”

“แกไปเสียดี ๆ ก็แล้วกัน พ่อคนเก่ง” แอลพูด นิคอ้อมไปอยู่หลังเคานเตอร์

“เรื่องอะไรครับ?” ยอร์ชถาม

“ไม่ใช่กิจการของแก” แอลกล่าว “มีใครอยู่ในครัว?”

“นิโกรครับ”

“หมายความว่ายังไง นิโกร?”

“นิโกรที่ทำอาหารไงล่ะครับ”

“บอกให้มันออกมา”

“เรื่องอะไรกันครับ?”

“บอกให้มันออกมา”

“คุณคิดว่าคุณอยู่ที่ไหน?”

“เรารู้ดีว่าเราอยู่ที่ไหน” คนที่ชื่อแม็กซ์พูด “หน้าตาของเราบอกว่าเราไงหรือเปล่า?”

“แกพูดโง่ ๆ” แอลกล่าวกับเขา “แกไปเถียงกับเด็กมันทำไม? นี่แน่ะ” เขาบอกยอร์ช

“บอกอัยคำให้ออกมาดีกว่า”

“คุณจะทำอะไรเขา?”

“ไม่ทำอะไรหรอก ใช้สมองเสียหน่อยซี พ่อคนเก่ง เราจะทำอะไรอย่าทำได้ละ?”

ยอร์ชเปิดช่องส่งจานอาหารที่ประตูครัว “แซม” เขาเรียก “เข้ามาในนี้สักครู่ซี”

ประตูครัวเปิดออกและนิโกลเดินเข้ามา “เรื่องอะไรกัน?” เขาทาม ชายทั้งสองที่เคานเตอร์มองหน้าเขา

“เออละ อย่าดำ เอ็งยืนอยู่ตรงนั้น” แอลสั่ง

แซมซึ่งคาดผ้ากันเปื้อนยืนมองคนทั้งสองที่นั่งอยู่ที่เคานเตอร์ “ครับผม” เขากล่าว แอลลงจากเก้าอี้

“กันจะพาอย่าดำกับพ่อคนเก่งเข้าไปในครัว” เขาพูด “กลับไปในครัว อย่าดำ แยกไปกับมันด้วย พ่อคนเก่ง” ชายร่างเล็กเดินตามหลังนิกกับแซมพ่อครัวเข้าไปในครัว ประตูปิดตามหลังชายที่ชื่อแม็กซ์หนึ่งที่เคานเตอร์ตรงข้ามกับยอร์ช เขาไม่ได้มองดูยอร์ชแต่มองในกระจกยาวหลังเคานเตอร์ ร้านอาหารเฮ็นรี่ส์เคยเป็นบาร์ชายเหล้ามาก่อนแล้วดัดแปลงเป็นเคานเตอร์ขายอาหาร

“เออละ พ่อคนเก่ง” แม็กซ์กล่าว มองดูในกระจก “ทำไมแกไม่พูดอะไรสักอย่าง?”

“นี่มันเรื่องอะไรกันล่ะ คุณ”

“เฮ แอล” แม็กซ์เรียก “พ่อคนเก่งอยากรู้ว่านี่มันเรื่องอะไรกัน”

“ทำไมไม่บอกมันล่ะ?” เสียงของแอลดังมาจากครัว

“แกคิดว่านี่มันเรื่องอะไร?”

“ไม่ทราบครับ”

“แล้วแกคิดยังไง?”

แม็กซ์มองในกระจกตลอดเวลาที่พูด

“ผมบอกไม่ได้”

“เฮ แอล พ่อคนเก่งบอกว่ามันบอกไม่ได้ว่ามันคิดว่านี่มันเรื่องอะไร”

“กันได้ยินแกชัดเจน” แอลพูดจากครัว เขาเอาขวดซอสมะเขือเทศดันฝาปิดช่องเล็กที่ใช้ส่งจานอาหารให้เปิดออก “ฟังนี่นะ พ่อคนเก่ง” เขาพูดกับยอร์ชจากในครัว “ยื่นให้ห่างจากบาร์สักหน่อย แยกยับไปทางซ้ายหน่อยซี แม็กซ์” เขาทำเหมือนช่างถ่ายรูปจัดระเบียบสำหรับถ่ายรูปหมู่

“บอกฉันหน่อย พ่อคนเก่ง” แม็กซ์พูด “แกคิดว่าจะเกิดอะไรขึ้น?”

ยอร์ชไม่พูด

“ฉันจะบอกให้” แม็กซ์กล่าว “เรากำลังจะฆ่าคนสวีเดนคนหนึ่ง แกรู้จักคนสวีเดนร่างใหญ่ที่ชื่อโอล แอนดรีสันไหม?”

“รู้จักครับ”

“มันมากินอาหารที่นี่ทุกคืนใช่ไหม?”

“บางที่เขาจะมา”

“มันมาที่นี่เวลาหกโมงเย็นใช่ไหม?”

“ถ้าหากว่าเขามา”

“เรารู้เรื่องนั้นดี พ่อคนเก่ง” แม็กซ์กล่าว “พูดเรื่องอื่นบ้างสิ เคยไปดูหนังบ้างไหม?”

“นาน ๆ ทีครับ”

“แกควรไปดูให้บ่อย ๆ หน่อย หนังเป็นของดีสำหรับคนเก่งอย่างแก”

“คุณจะมาโฮล แอนดรีสันเพื่ออะไร? เขาไปทำอะไรคุณ?”

“มันไม่เคยมีโอกาสมารทำอะไรเราหรอก ไม่เคยเห็นหน้าเราเสียด้วยซ้ำไป”

“และมันจะมีโอกาสเห็นหน้าเราเพียงคนเดียว” แอลพูดมาจากครัว

“ถ้ามันคุณจะมาเขาเพื่ออะไร?” ยอร์ชถาม

“มาให้เพื่อนของเรา เพื่อช่วยเพื่อนเท่านั้นแหละ พ่อคนเก่ง”

“หุบปากเสียบ้างเถอะ” แอลพูดมาจากครัว “แกพูดมากชิบหายเลย”

“อ้อ ก็นอยากให้พ่อคนเก่งเพลินเท่านั้นแหละ จริงไหม พ่อคนเก่ง?”

“แกพูดมากชิบหาย” แอลกล่าว “อย่าคำกับพ่อคนเก่งของกันกำลังสนุกอยู่ด้วยกัน กัน

มัดมันเหมือนเด็กสาวในคอนแวนต์”

“กันคิดว่าแกเคยอยู่คอนแวนต์”

“แกไม่มีวันรู้หรอก”

“แกเคยอยู่ในคอนแวนต์แท้ ๆ มาแล้ว เคยอยู่มาจริง ๆ”

ยอร์ชแหงนมองนาฬิกา

“ถ้าใครเข้ามาในนี้แกต้องบอกว่าพ่อครัวไม่อยู่ และถ้าเขาอยากกินอะไรจริง ๆ แกต้องบอกว่าจะทำอาหารให้เอง เข้าใจไหม พ่อคนเก่ง?”

“เข้าใจครับ” ยอร์ชตอบ “แล้วพวกคุณจะทำอะไรกับเราในตอนหลัง?”

“ขอมแล้วแต่เรื่อง” แม็กซ์กล่าว “นั่นเป็นสิ่งที่แกจะยังรู้ไม่ได้ในตอนนี่”

ยอร์ชแหงนมองนาฬิกา เวลา 1815 น. ประตูด้านถนนเปิดออก พนักงานขับรถรางคนหนึ่งเดินเข้ามา

“ฮัลโลล ยอร์ช” เขากล่าว “สั่งอาหารค่ำได้ไหม?”

“แชนไม่อยู่” ยอร์ชบอก “คงจะกลับในราวครึ่งชั่วโมงนี้แหละ”

“ถ้าฉันจะไปหาเขาข้างหน้า” พนักงานขับรถวางกล่าว ยอร์ชมองดูนาฬิกา เวลา 1820 น.
“ดีมาก พ่อคนเก่ง” แม็กซ์กล่าว “แกเป็นสุภาพบุรุษได้คนหนึ่ง”
“มันรู้ว่ากันจะระเบิดขอมัน” แอลพูดมาจากครัว
“เปล่าหรือ” แม็กซ์กล่าว “ไม่ใช่ยังงั้น พ่อคนเก่งนี่ดีจริง มันเป็นเด็กดี กันชอบมัน
เสียแล้วละ”

เมื่อเวลา 1855 น. ยอร์ชบอกว่า “เขาคงไม่มาแล้วละครับ”
ชายอีกสองคนเข้ามาในร้าน คราวหนึ่งยอร์ชเข้าครัวทำแซนวิชแอมกับไข่ให้ชายคนหนึ่ง
ห่อไป ในครัวเขาเห็นแอลซึ่งสวมหมวกเฟลไปทางท้ายทอยนั่งอยู่บนเก้าอี้ข้างประตูครัวโดยเอา
ปากกระบอกปืนลูกซองพกพาดกับขอบฝาผนังที่ยื่นออกมา นึกกับพ่อครัวหันหลังชนกันอยู่ที่
มุมห้อง ผ้าขนหนูอุดปากคนละผืน ยอร์ชทำแซนวิชห่อด้วยกระดาษน้ำมันแล้วใส่ถุงนำกลับ
เข้ามาในห้องอาหาร ชายคนนั้นชำระเงินแล้วออกไป

“พ่อคนเก่งนี้ทำอะไรได้ทุกอย่าง” แม็กซ์กล่าว “ทำอาหารก็ได้ ทำอะไรก็ได้ แกจะเป็น
เป็นเมียที่ดีของผู้หญิงสักคนหนึ่งได้ พ่อคนเก่ง”

“เอ?” ยอร์ชพูด “โธล แอนดรีสันสหายของคุณไม่มาแล้วละครับ”
“เราจะให้เวลามันสิบนาที” แม็กซ์กล่าว
แม็กซ์ดูกระจกและนาฬิกา เข็มนาฬิกาบอกเวลา 1900 น. แล้วก็ 1905 น.
“ไปกันเถอะ แอล” แม็กซ์ชวน “ไปกันดีกว่า มันไม่มาแล้วละ”
“ให้เวลามันอีกสักห้านาทีเถอะ” แอลพูดมาจากครัว
ในห้านาทีนั้นชายคนหนึ่งเข้ามา ยอร์ชอธิบายว่าพ่อครัวไม่สบาย
“ทำไมไม่หาพ่อครัวมาอีกคนล่ะ?” ชายคนนั้นถาม “คุณเปิดเคานเตอร์ขายอาหารไม่ใช่รี?”
แล้วเขาก็ออกไป

“ไปกันเถอะ แอล”
“แล้วพ่อคนเก่งสองคนกับยายดำนี่ล่ะ?”
“พวกนี้ไม่มีพิษสงอะไรหรอก”
“แกคิดยังงั้นรี?”
“ใช่ เราหมดธุระแล้ว”
“กันไม่ชอบเลย” แอลกล่าว “เหลวทั้งเรื่อง แกพูดมากเกินไป”
“บ้าไปได้ไง” แม็กซ์กล่าว “เราต้องการให้สนุกบ้างไม่ใช่รี?”

“ยังไง ๆ แกก็พูดมากอยู่นั่นแหละ” แอลพูด เขาออกมาจากครัว ล้ากลิ้งป็นทำให้ได้ สะเอวเสื้อโอเวอร์โคตคืบของเขาตุงเล็กน้อย เขาเอามือที่สวมถุงมือดึงเสื้อโอเวอร์โคต

“ลาก่อนนะ พ่อคนเก่ง” เขาพูดกับยอร์ช “แกไซค์ดีมาก”

“จริงสิ” แม็กซ์กล่าว “แกควรไปแทงมันนะ พ่อคนเก่ง”

ชายทั้งสองออกประตูไป ยอร์ชมองทางหน้าต่าง เห็นเขาผ่านไปใต้ดวงไฟและข้ามถนนไป เสื้อโอเวอร์โคตคืบกับหมวกสักหลาดขอบปีกแข็งทำให้เขาทั้งสองดูเหมือนกับตัวละครที่แสดง สลับฉาก ยอร์ชเข้าไปในครัวแก้มัดนิกกับพ่อครัว

“ผมไม่อยากเจอเรื่องยังงี้อีกแล้ว” แซมพ่อครัวกล่าว “ผมไม่อยากเจอเรื่องยังงี้อีกแล้ว” นิกยื่นขึ้น เขาไม่เคยถูกผ้าขนหนูอุดปากมาก่อน “เอ้อ” เขากล่าว “บ้าอะไรก็ไม่รู้?” เขา พยายามวางท่าซึ่งซัง

“มันจะฆ่าโอล แอนดรีสัน” ยอร์ชบอก “มันจะยิงเขาเมื่อเขามากินอาหารค่ำ”

“โอล แอนดรีสัน?”

“ถูกแล้ว”

พ่อครัวเอาหัวแม่มือคลำมูมปาก

“มันไปกันแล้วหรือ?” เขาถาม

“ไซ” ยอร์ชตอบ “ไปเมื่อสักครู่นี้เอง”

“ผมไม่ชอบเลย” พ่อครัวกล่าว “ผมไม่ชอบเลยสักนิดเดียว”

“ฟังนะ” ยอร์ชพูดกับนิก “เธอไปหาโอล แอนดรีสันหน่อย”

“ตกลง”

“เธอไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้” แซมพ่อครัวบอก “ควรอยู่เสียให้ห่าง ๆ”

“ถ้าไม่อยากไปก็อย่าไป” ยอร์ชกล่าว

“เข้าไปยุ่งกับเรื่องนี้ไม่ทำให้ได้หน้าได้ตาอะไรหรอก” พ่อครัวกล่าว “อยู่เสียห่าง ๆ เถอะ”

“ผมจะไปหาเขา” นิกบอกยอร์ช “เขาอยู่ที่ไหน?”

พ่อครัวหันหน้าไปเสียอีกทางหนึ่ง

“เด็กอมมือก็รู้ว่าตัวเองต้องการทำอะไร” เขากล่าว

“เขาอยู่ที่หอพักเฮิร์ช” ยอร์ชพูดกับนิก

“ผมจะไปที่นั่น”

นอกร้านอาหารไฟฟ้าส่องผ่านกิ่งไม้ที่ไร้ใบลงมา นิกเดินเลียบราวรถรางไปตามถนนและ
เลียวเข้าซอยเมื่อไปถึงดวงไฟดวงถัดไป หอพักเฮิร์ชอยู่ถัดบ้านหลังที่สามในซอยนั้น นิกก้าวขึ้น
บันไดสองชั้นแล้วกดกริ่ง หญิงคนหนึ่งมาเปิดประตู

“คุณโอล แอนดรีสันอยู่ที่นี้ใช่ไหมครับ?”

“เธออยากพบเขาหรือ?”

“ครับ ถ้าเขาอยู่บ้าน”

นิกเดินตามหญิงคนนั้นขึ้นบันไดไปชั้นหนึ่งแล้วอ้อมไปสุดเฉลียง แกะประตู

“ใคร?”

“มีคนอยากพบคุณค่ะ มร.แอนดรีสัน” หญิงคนนั้นบอก

“นิก อะดัมส์ครับ”

“เข้ามาสิ”

นิกเปิดประตูเข้าไปในห้อง โอล แอนดรีสันนอนอยู่บนเตียงทั้ง ๆ ที่แต่งตัวเรียบร้อย
เขาเคยเป็นนักมวยรุ่นเฮฟวีเวทและตัวเขายาวกว่าเตียง ศีรษะของเขาหนุนหมอนสองใบ เขา
ไม่ได้มองนิก

“มีเรื่องอะไรหรือ?” เขาถาม

“ผมอยู่ที่ร้านอาหารเฮ็นรี่ส์” นิกกล่าว “ชายสองคนเข้ามาจับตัวผมกับพ่อครัวมัด มัน
บอกว่าจะฆ่าคุณ”

เมื่อเอ่ยคำนี้ออกมารู้สึกว่าเสียงของมันฟังดูพิกล โอล แอนดรีสันไม่เอ่ยว่าอะไร

“พวกมันขังเราไว้ในครัว” นิกเล่าต่อ “มันจะยิงคุณเมื่อคุณไปรับประทานอาหารค่ำ”

โอล แอนดรีสันมองดูฝ่าผืนและไม่พูดว่าอะไร

“ยอร์ชคิดว่าผมควรนำเรื่องนี้มาบอกคุณ”

“ฉันก็ไม่รู้ว่าจะจัดการอะไรได้” โอล แอนดรีสันกล่าว

“ผมจะบอกคุณว่าหน้าตามันเป็นยังไง”

“ฉันไม่อยากรู้ว่าหน้าตามันเป็นยังไง” โอล แอนดรีสันกล่าว เขามองดูฝ่าผืน “ขอบใจ
ที่มาบอก”

“ไม่เป็นไรครับ”

นิกมองดูชายร่างใหญ่ที่นอนอยู่บนเตียง

“คุณไม่อยากให้ผมไปบอกตำรวจหรือ?”

“ไม่ต้อง” โอล แอนดรีสันกล่าว “ไม่มีประโยชน์หรอก”

“ผมจะช่วยอะไรคุณได้บ้างล่ะ?”

“ไม่มีเลย ไม่มีอะไรที่จะต้องช่วย”

“บางทีอาจจะเป็นแค่คำขู่ก็ได้นะครับ”

“เปล่าหรอก ไม่ใช่คำขู่”

โอล แอนดรีสันพลิกตัวไปทางฝาห้อง

‘เรื่องมีอยู่ว่า’ เขาพูดกับฝาห้อง “ฉันตัดสินใจไม่ถูกว่าควรจะออกไปนอกบ้านหรือไม่ ฉันอยู่ในห้องมาทั้งวัน”

“คุณไปเสียจากเมืองนี้ไม่ได้หรือ?”

“ไม่” โอล แอนดรีสันตอบ “ฉันไม่อยากหนีอีกแล้ว”

เขามองดูฝาผนัง

“ตอนนี้ก็ทำอะไรไม่ได้แล้ว”

“คุณจะหาวิธีการอะไรสักอย่างไม่ได้หรือ?”

“ไม่มีเลย ฉันทำผิดไป” เขาพูดด้วยเสียงต่ำ “ทำอะไรไม่ได้แล้ว อีกสักครู่ฉันอาจตัดสินใจออกนอกบ้าน”

“ถ้าฉันผมจะกลับไปบอกยอร์ช” นิกกล่าว

“สวัสดี” โอล แอนดรีสันกล่าว เขาไม่ได้หันมาทางนิก “ขอใจนะที่มาบอก”

นิกออกมาจากห้อง ขณะที่เขาปิดประตูเขายังเห็นโอล แอนดรีสันสวมเครื่องแต่งตัวเรียบร้อย นอนอยู่บนเตียง มองดูฝาผนัง

“เขาอยู่ในห้องทั้งวัน” หญิงแม่บ้านพูดกับนิกที่ชั้นล่าง “ฉันคิดว่าเขาคงไม่สบาย จึงบอกเขาว่า ‘มร.แอนดรีสันคะ คุณควรออกไปเดินเล่นเสียบ้างในฤดูใบไม้ร่วงที่อากาศดียังมี’ แต่เขาไม่อยากออกไป”

“เขาไม่อยากออกนอกบ้าน”

“ฉันเสียใจที่เขาไม่สบาย” หญิงคนนั้นพูด “เขาเป็นคนดีมาก รู้ไหมว่าเขาเคยเป็นนักมวย”

“ทราบครับ”

“เธอจะรู้ไม่ได้เลยถ้าดูจากใบหน้าของเขา” หญิงคนนั้นกล่าว ทั้งสองคนยืนสนทนากันที่ประตูหน้าบ้าน “เขาสุขภาพมาก”

“ผมลาละครับ มิสซิสเฮิร์ช” นิกกล่าว

“ฉันไม่ใช่มิสซิสเฮิร์ชหรอก” หญิงคนนั้นบอก “หล่อนเป็นเจ้าของหอพักนี้ ฉันเป็นแค่ช่วยดูแลให้ ฉันชื่อมิสซิสเบลล์”

“อ้อ ลาละครับ มิสซิสเบลล์”

“สวัสดีจ๊ะ” หญิงคนนั้นตอบ

นิกเดินกลับตามซอยมีดมาถึงมุมถนนใต้ดวงไฟ แล้วเดินเลียบรารถรางไปยังร้านอาหาร
เฮ็นรี่ส์ ยอร์ชอยู่ข้างในหลังเคานเตอร์ “เจอโอสใหม่?”

“เจอ” นิกตอบ “เขาอยู่ในห้องและจะไม่ออกไปไหน”

พ่อครัวเปิดประตูครัวเมื่อได้ยินเสียงของนิก

“ฉันไม่ได้ฟังเสียงด้วยซ้ำ” เขาพูดและปิดประตู

“เธอบอกเรื่องเขาหรือเปล่า?” ยอร์ชถาม

“แน่นอน ผมบอกเขาแต่เขารู้ดีว่าเป็นเรื่องอะไร”

“เขาจะทำอะไรบ้าง?”

“ไม่ทำอะไรสักอย่างเดียว”

“พวกนั้นจะฆ่าเขาละ”

“ผมก็เดาเอาว่ามันจะฆ่าเขา”

“เขาคงเคยมีเรื่องยุ่งที่ชิคาโก”

“ผมก็เดาว่ายังงั้น” นิกกล่าว

“คงเป็นเรื่องร้ายแรงเอากการ”

“คงเป็นเรื่องร้ายแรงมาก” นิกกล่าว

ทั้งสองคนมิได้พูดอะไรกันอีก ยอร์ชเอื้อมมือหยิบผ้าขนหนูมาเช็ดเคานเตอร์

“ผมสงสัยว่าเขาไปทำอะไรไว้?” นิกกล่าว

“หึหึหลังใครเข้าก็ได้ เรื่องยังงี้แหละที่ฆ่ากันมามากแล้ว”

“ผมอยากไปเสียจากเมืองนี้” นิกกล่าว

“ไซ” ยอร์ชพูด “นั่นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง”

“ผมทนไม่ได้ที่ต้องคิดว่าเขาต้องรออยู่ในห้องทั้ง ๆ ที่รู้ว่าจะโดนแน่ ๆ มันร้ายกาจเกินไป”

“เฮ้อ” ยอร์ชกล่าว “เธออย่าไปคิดถึงมันดีกว่า”

คำอธิบาย**

Teresa Ferster Glazier ได้กล่าวยกย่องไว้ว่า “ฆาตกร” เป็นเรื่องสั้นชั้นเอกที่ใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทที่สี่ ผู้ประพันธ์ได้เล่าเหตุการณ์ตามที่มันเกิดขึ้น โดยมีได้วิพากษ์วิจารณ์คุณธรรมของตัวละครตัวใดตัวหนึ่งเลย แต่มอบให้เป็นภาระของผู้อ่านที่จะตัดสินเอาเองว่าคุณธรรมของตัวละครแต่ละตัวเป็นอย่างไร

ถ้าใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทที่หนึ่ง คือให้นัก อะดัมส์ซึ่งเป็นตัวละครสำคัญเล่า นักก็คงเล่าไม่ได้ดี เพราะเรื่องความชั่วช้าของมนุษย์อย่างเช่นการฆ่าคนเป็นเรื่องที่เกินความคาดหมายของเขา ถ้าจะให้ยอร์ชเล่าในฐานะเป็นตัวละครรอง ก็จะขาดเรื่องราวที่สำคัญบางตอนไป โดยเฉพาะตอนที่นักสนทนากับโอล แอนดรีสันซึ่งแสดงให้เห็นถึงความทอดอาลัยตายอยากในชีวิตของอดีตนักมวยผู้นี้ ถ้าจะใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทที่สาม ผู้ประพันธ์ก็อาจจะต้องอธิบายเรื่องความชั่วช้าของมนุษย์ให้ผู้อ่านทราบ ซึ่งอาจทำให้เสียรสได้ ทั้งอาจจะไม่ตรงกับความคิดเห็นของผู้อ่าน สู้ให้ผู้อ่านตีความเอาเองไม่ได้ ถ้าจะใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทที่ห้า คือให้นัก อะดัมส์เล่าโดยใช้สรรพนามบุรุษที่สาม ก็คงจะมีผลเช่นเดียวกับที่ใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทที่หนึ่ง

คำถาม**

1. แอลกับแมกซ์เป็นคนประเภทใด มีพฤติกรรมใดบ้างที่แสดงว่าคนทั้งสองเป็นคนประเภทนั้น บอกมาสักสามอย่าง
2. เรื่องนี้เกิดขึ้นในประเทศใด ท่านทราบได้อย่างไรว่าเกิดขึ้นในประเทศนั้น
3. เรื่องนี้เกิดขึ้นในฤดูใด ท่านทราบได้อย่างไร
4. มีข้อความตอนใดบ้างที่แสดงว่าโอล แอนดรีสันหมดอาลัยตายอยากในชีวิต
5. มีข้อความตอนใดบ้างที่แสดงว่าพ่อครัวผิวดำเป็นคนไร้น้ำใจ

** คำอธิบายและคำถามของเรื่องนี้ได้แนวมมาจาก Teresa Ferster Glazier. *Short Stories, for Insight*. New York: Harcourt, Brace & World, Inc., 1967, pp. 309-311.

เรื่องที่ 5

ปีศาจเต่า*

แม่เฒ่าหวางทราบเหมือนกันกับทุก ๆ คนว่าสงครามเกิดขึ้นมานานแล้ว และทหารญี่ปุ่นสังหารชาวจีนเสียหนักต่อนัก แต่เรื่องเหล่านี้ก็เป็นเพียงข่าวลือเท่านั้น เพราะพวกแซ่หวางยังไม่มีใครล้มตายด้วยน้ำมือของทหารญี่ปุ่น หมู่บ้านที่พวกแซ่หวางอยู่กันมาหลายชั่วอายุคนตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำเหลือง ในหมู่บ้านนั้นยังไม่มีใครเคยเห็นญี่ปุ่นเลยสักคนเดียว ด้วยเหตุนี้พวกชาวบ้านจึงแทบจะมีได้เอ่ยถึงพวกญี่ปุ่นเลย

ตอนเย็นต้นฤดูร้อนวันนั้น หลังจากรับประทานอาหารมื้อค่ำแล้ว แม่เฒ่าหวางก็ก้าวขึ้นบันไดเชื่อมกันน้ำอย่างที่เคยปฏิบัติมาเป็นนิจ เพื่อจะสำรวจดูว่าน้ำเอ่อขึ้นมาสักแค่ไหนแล้ว แยกแล้วแม่น้ำเสียยิ่งกว่ากัลลวพวกญี่ปุ่น แยกทราบดีว่าแม่น้ำมีอันตรายใหญ่หลวงนัก และพวกชาวบ้านก็เดินตามแกขึ้นไปทีละคน ๆ จนกระทั่งทุกคนขึ้นมายืนมองดูน้ำสีเหลือง ซึ่งไหลเชี่ยวเป็นเกลียวเหมือนงูพิษและเซาะฝั่งแม่น้ำทุก ๆ วินาที

“ข้าไม่เคยเห็นน้ำท่วมมากมายและเร็วยังงี้เลย” แม่เฒ่าหวางปรารภ แกนั่งลงบนเก้าอี้ไม้ไผ่ที่เสี้ยวจูลานชายของแกนำมาให้ แล้วถ่มน้ำลายลงไปแม่น้ำ

“มันร้ายเสียยิ่งกว่าพวกญี่ปุ่น ปีศาจเต่าตนนี่” เสี้ยวจู่เอ่ยขึ้นมาลอย ๆ

“บัดซบ!” แม่เฒ่าหวางดู “เจ้าแม่คงจะได้ยินเอ็งพูด พูดเรื่องอื่นเถอะ”

ดังนั้นพวกชาวบ้านจึงสนทนากันเรื่องพวกญี่ปุ่น... หวางคนทำขนมปังซึ่งเป็นเพื่อนของแม่เฒ่าหวางอยากทราบว่าจะรู้ได้อย่างไรว่าคนไหนเป็นพวกญี่ปุ่นหรือไม่เป็น

แม่เฒ่าหวางตอบอย่างมั่นใจว่า “เอ็งจะรู้ได้เอง ข้าเคยเห็นชาวต่างชาติคนหนึ่ง สูงเกินชายคาบ้านข้า ผมสีโคลน ตาสีเหมือนตาปลา คนไหนที่ไม่เหมือนเรา นั่นแหละญี่ปุ่นล่ะ”

ทุกคนเชื่อแกเพราะแกอายุสูงสุดในหมู่บ้าน และถ้อยคำที่แกกล่าวทุกคนต้องเชื่อถือ เสี้ยวจู่พูดอ้อมแอมขึ้นมาอีกว่า “อย่าเห็นมันได้ยังไง มันซ่อนตัวขึ้นเรือบินมาบนฟ้า”

แม่เฒ่าหวางไม่ได้ตอบในทันใด ถ้าเป็นแต่ก่อนนี้ แกคงจะตอบด้วยความเชื่อมั่นว่า “ข้าไม่เชื่อว่ามีเรือบินจนกว่าจะได้เห็นกับตาเอง” แต่สิ่งที่แกไม่เคยเชื่อว่าจะมีจะเป็นก็มีและเป็นไปหลายอย่างแล้ว อาทิเช่น ฮองไทเฮาซึ่งแกเชื่อว่าเป็นอมตะ ก็สิ้นพระชนม์ไปแล้ว สาธารณรัฐซึ่งแกไม่เชื่อว่าจะมี เพราะแกไม่ทราบว่าเป็นอะไรแน่ บัดนี้ก็มิแล้ว ทั้ง ๆ ที่แกยังไม่ทราบว่า เป็นอะไรอยู่นั่นเอง ดังนั้นในตอนี้แกจึงได้แต่นั่งมองดูพวกลูกหลานและชาวบ้านที่นั่งอยู่บนเขื่อน

* แปลและเรียบเรียงจากเรื่อง “The Old Demon” ของ Pearl S. Buck

อากาศกำลังเย็นสบาย และแกจะไม่รู้สึกเคียดแค้นใจอะไรเลยถ้าน้ำจะไม่เอ่อขึ้นมาท่วม

“ข้าไม่เชื่อเรื่องพวกญี่ปุ่น” แกพูดตัดบท

พวกชาวบ้านหัวเราะเยาะแก แต่ไม่มีใครพูดว่าอะไร ภรรยาของเสี่ยวจู่ซึ่งเป็นสะใภ้คนโปรดจุกจิกลองให้แก แกรับไปสูบ

“ร้องเพลงฟังบ้างซี เสี่ยวจู่” เพื่อนบ้านคนหนึ่งขอร้อง

เสี่ยวจู่จึงร้องเพลงเก่าเพลงหนึ่งด้วยเสียงสูงและลั่น แม่เฒ่าหวางฟังเพลินไปจนลืมนึกถึงพวกญี่ปุ่น เย็นวันนั้นอากาศดีมาก ท้องฟ้าโปร่งและลมสงบจนต้นหลิวที่แผ่กิ่งก้านสาขาอยู่เหนือเขื่อนสะท้อนเงาอยู่ในน้ำสีโคลน ทุกสิ่งทุกอย่างสงบ เรือนสามสิบกว่าหลังซึ่งรวมกันเป็นหมู่บ้านตั้งระเกะระกะอยู่เบื้องล่างของคนทั้งหลาย ไม่มีสิ่งใดจะทำลายความสงบสุขเช่นนี้ได้ พวกญี่ปุ่นก็เป็นมนุษย์เดินดินเหมือนกัน

“ข้าไม่เชื่อเรื่องเรือบิน” แม่เฒ่าหวางกล่าวกับเสี่ยวจู่เบา ๆ เมื่อเขาร้องเพลงจบ

แต่เสี่ยวจู่ร้องเพลงอีกเพลงหนึ่งโดยมิได้ตอบแก

ปีแล้วปีเล่าแก่ใช้เวลาเย็นของฤดูร้อนบนเขื่อนนี้ ครั้งแรกเมื่ออายุแก่สิบเจ็ดปี เพิ่งแต่งงานใหม่ สามีของแกตะโกนเรียกแกออกมาจากเรือนให้ขึ้นมาบนเขื่อน แกทำตามคำสั่งของเขา เดินหน้าแดงและบิดไม้บิดมือด้วยความอายตามวิสัยสาว พยายามแอบหลังผู้หญิงอื่นในระหว่างที่พวกผู้ชายไซโยไ้ร้องล้อเลียนแก ทุก ๆ คนชอบแก “ไม่นึกเลยว่าแกจะหยิบขึ้นปลามัน” พวกผู้ชายบอกสามีแก “เสียแต่ตีนโตไปหน่อย” สามีแกตอบ แต่แกเห็นได้ว่าเขาพอใจแกอย่างยิ่งและไม่ช้าความอายของแกก็ค่อย ๆ หดไป

สามีของแกจมน้ำตายเสียตั้งแต่ยังหนุ่มอยู่ แกต้องเสียเวลาสวดมนต์ภาวนาให้วิญญาณของเขาหลุดพ้นจากขุมนรกอยู่หลายปี ในที่สุดแกรู้สึกเบื่อ เพราะต้องเลี้ยงลูกด้วยต้องทำนาด้วย ด้วยเหตุนี้เมื่อหลวงจีนปลอมแกว่า “อีกสิบเหรียญเท่านั้นสามีของโยมก็จะหลุดจากขุมนรกแล้ว” แกก็ถามหลวงจีนว่า “เขายังติดอยู่แค่ไหน?”

“มือขวาข้างเดียวเท่านั้นแหละ โยม” หลวงจีนบอกเป็นเชิงปลอมใจแก

“ถ้ายังเหลือมืออยู่ข้างเดียว เขาคงดึงออกมาเองได้” แกกล่าวอย่างหนักแน่น

แต่แกมักถามตนเองอยู่เสมอว่าสามีแกจะสามารถดึงมือข้างนั้นหลุดจากขุมนรกแล้วหรือยัง เพราะเขาซี้เกียจออกอย่างนั้น แกมักนอนนึกในตอนกลางคืนว่า น่ากลัวสามีของแกจะยังนอนอยู่ในนรกนั่นเอง รอให้แกช่วยโดยไม่ยอมช่วยตัวเองเลย เขาเป็นคนนิสัยเช่นนั้น บางทีสักวันหนึ่งเมื่อภรรยาเสี่ยวจู่คลอดบุตรคนแรกแล้วและถ้าแกมีเงินเหลืออยู่บ้าง แกก็จะกลับไปช่วยเขาอีก แต่เรื่องนี้มิใช่เรื่องต่วนอะไรนัก...

“ย่า กลับบ้านกันเถอะ” ภรรยาของเสี่ยวจู่บอกแก “หมอกลอยขึ้นมาจากแม่น้ำแล้ว”

“ข้าจะกลับเดี๋ยวนี้แหละ” แม่เฒ่าหวางตอบ แกมองดูแม่น้ำครู่หนึ่ง แม่น้ำสายนี้มีทั้งดี ทั้งชั่วปนกัน ถ้าปราบมันให้สิ้นฤทธิ์ได้ มันก็จะมีประโยชน์ต่อไร่นาอย่างมาก แต่ถ้าปล่อยให้มัน เอ่อสูงกว่าระดับปกติเพียงนิ้วเดียว กระแสของมันจะไหลบ่าท่วมเขื่อนกันน้ำเข้ามาด้วยเสียง เหมือนมังกรคำราม สามीของแกถูกกระแสน้ำพัดไปตายเพราะไม่คอยซ่อมเขื่อนตอนที่ตนต้อง รับผิดชอบ เขาเคยปรารถนาที่จะซ่อมเขื่อนอยู่หลายครั้ง โดยจะเอาดินขึ้นไปถม แต่แล้วคืนวันหนึ่ง น้ำไหลบ่าเข้ามา สามीแกวิ่งลงจากเรือ แกเองอ้อมลูกปืนขึ้นหลังคาจึงรอดชีวิตอยู่ได้ ส่วนสามी แกจมน้ำตายไป พวกชาวบ้านช่วยกันซ่อมเขื่อนอีก และคราวนี้แม่น้ำก็ได้อาละวาดดังแต่ก่อน ทุก ๆ วันแกจะเดินไปเดินมาสำรวจเขื่อนซึ่งหมู่บ้านของแกรับผิดชอบ พวกผู้ชายหัวเราะชอบใจและ กล่าวแก่กันว่า “ถ้าเขื่อนของเรามีอะไรบกพร่อง ย่าจะต้องบอกเรา”

ไม่เคยมีใครคิดจะย้ายหมู่บ้านออกไปห่างจากแม่น้ำ พวกเข้หวางอยู่ที่นั่นมานานหลายชั่วอายุคนแล้ว พวกเข้หวางรุ่นก่อน ๆ เคยต่อสู้กับแม่น้ำมาอย่างโชกโชนยิ่งกว่าพวกรุ่นหลัง ๆ ทันใดนั้นเสี่ยวจู่ร้องเพลง

“เดือนกำลังขึ้น” เสี่ยวจู่ร้องบอก “ท่าจะไม่ค่อยดี เรือบินมักมาในเวลาเดือนหงาย”

“เอ็งไปรู้เรื่องเรือบินมาจากไหน?” แม่เฒ่าหวางถาม “ข้ารำคาญเต็มที” แกกล่าวด้วย สำเนียงดุดันจนคนอื่นไม่กล้าโต้แย้ง ตอนที่ทุกคนพากันนั่งนิ่งเอง แม่เฒ่าหวางก็ให้ภรรยาของ เสี่ยวจู่ช่วยพุงแกลงบันไดเขื่อนกลับไปยังหมู่บ้าน โดยใช้กลองยาสูบอันยาวของแกต่างไม้เท้า พวกชาวบ้านเดินตามแกมาเป็นพรวน ไม่มีใครกลับบ้านก่อนแกกลับ และเมื่อแกออกเดินกลับ แล้ว ก็จะไม่มีการอยู่ต่อไปนานนัก

เมื่อถึงที่นอนซึ่งภรรยาเสี่ยวจู่ช่วยกางมุ้งไว้ให้แล้ว แกก็เอนตัวลงนอน แต่ก่อนจะหลับ แกนึกถึงพวกญี่ปุ่น และนึกถึงสาเหตุที่มนุษย์ชอบรบพุ่งฆ่าฟันกัน คนที่กิเลสหนาเท่านั้นที่ต้องการ สงคราม แกนึกวาดภาพคนที่กิเลสหนาร่างใหญ่หลายคน แกคิดว่าถ้าคนพวกนี้มายังหมู่บ้านของแก แกก็จะทำดีกับมัน เชิญให้มันดื่มน้ำชา และอธิบายให้มันเข้าใจเหตุผลว่าสงครามไม่ดีอย่างไร แต่มันจะมายังหมู่บ้านอันสงบสุขนี้ด้วยเหตุใด...

ดังนั้นแกจึงไม่นึกฝันว่าจะได้ยินภรรยาเสี่ยวจู่ตะโกนบอกว่าพวกญี่ปุ่นมา แกลุกขึ้นนั่ง บนที่นอน พึมพำว่า “กาน้ำชา - กา ---”

“ย่า ไม่มีเวลาแล้ว!” หลานสะใ้ตะโกนบอก “มันมาแล้ว - มันมาแล้ว!”

“ไหน?” แม่เฒ่าหวางถาม หายใจเร็ว

“บนฟ้าโน่นแน่ะ!” ภรรยาเสี่ยวจู่ตะโกนตอบ

ทุกคนวิ่งลงจากเรือน แหงนมองท้องฟ้าซึ่งเริ่มสว่างแล้ว เหนือศีรษะของคนทั้งหลาย
นกเหล็กหลายตัวบินมาเป็นฝูงใหญ่เหมือนห่านป่าในฤดูใบไม้ร่วง

“นั่นมันอะไร?” แม่เฒ่าหวางร้องถาม

ครั้นแล้ววัตถุรูปเหมือนไข่มุกเงินก็ร่วงลงมาบนทุ่งนาท้ายหมู่บ้านจนดินกระจาย ทุกคน
วิ่งไปดู เห็นหลุมใหญ่เหมือนสระน้ำ กว้างราว 30 ฟุต ต่างตะลึงจนพูดไม่ออก และก่อนที่ใคร
จะพูดว่าอะไร ไข่มุกเงินอีกหลายลูกก็หล่นตามกันลงมา ทุกคนจึงวิ่งหนีเอาตัวรอด

แม่เฒ่าหวางเท่านั้นที่มีได้วิ่งหนีเหมือนคนอื่น เมื่อหลานสะใภ้ของแกมาจุดแขนแกให้
วิ่งตามไป แม่เฒ่าหวางสะดุ้งสุดแล้วนั่งพิงกำแพงเขื่อน

“ข้าวิ่งไม่ไหวหรอก” แกบอก “ข้าไม่ได้วิ่งมาตั้ง 70 ปีแล้วก่อนที่จะถูกรัดทำเสียด้วย
ข้าไป เอ็งไปเถอะ เสี่ยวจู่จะไปไหน?” แกมองไปรอบตัว แต่ไม่เห็นเสี่ยวจู่เสียแล้ว “เหมือน
ปุ้มัน” แกบ่น “ต้องหนีก่อนใคร ๆ หหมด”

แต่หลานสะใภ้ของแกยังไม่ยอมผละไปจากแก จนกระทั่งแม่เฒ่าหวางต้องขู่แกมบังคับว่า
เป็นหน้าที่ที่หลานจะต้องไป

“ถ้าเสี่ยวจู่ตาย” แกกล่าว “ก็ขอให้ลูกของมันเป็นเกิดมารอด” ครั้นเห็นหลานสะใภ้ยังอึดเอื้อน
อยู่อีกแกก็เอากล้องยาสูบตีหลานเบา ๆ “ไปเสีย - ไปเสีย”

ด้วยเหตุนี้ภรรยาของเสี่ยวจู่จึงต้องจากแกไปโดยไม่เต็มใจ

เพียงไม่กี่นาทีล่วงไป หมู่บ้านทั้งหมู่บ้านก็ไม่มีขินดี หลังคามุงแฝกและชื่อไม้กำลังลุก
โชติช่วง ทุกคนหายไปแล้ว ขณะที่วิ่งผ่านแม่เฒ่าหวาง แต่ละคนจะร้องเรียกให้แกตามไปด้วย
และแกก็จะร้องตอบว่า

“เอาเถอะ - แล้วข้าจะตามไป!”

แต่แกก็มีได้ไป แกนั่งมองดูภาพที่น่าตื่นเต้นอยู่คนเดียว เพราะตอนนี้เรือบินมาจากไหน
ไม่ทราบอีกหลายลำ เรือบินพวกที่มาทีหลังนี้ตรงเข้าโจมตีพวกที่มาก่อน ตะวันสาดแสงลงมา
บนท้องนาที่ข้าวสาลีกำลังสุกอาร่า และบนท้องฟ้าอันแจ่มใสแห่งฤดูร้อนเช้าวันนั้น เรือบินทั้งสอง
ฝ่ายต่างบินฉวัดเฉวียนเวียนวนและพันกระสุนเข้าใส่กัน แม่เฒ่าหวางคิดว่าพอมันรบกันเสร็จแล้ว
แกก็จะกลับเข้าหมู่บ้าน สำนวนจู่ว่ามีอะไรเหลือบ้าง จากที่ตรงนั้นแกสามารถมองเห็นฝาวีรอน
ซึ่งค้ำหลังคาไว้ แต่มองไม่เห็นตัวเรือของแกเอง อันที่จริงจะว่าแกไม่เคยชินกับเรื่องรบราฆ่าฟัน
เสียทีเดียวก็ไม่ได้ เพราะครั้งหนึ่งพวกโจรเคยเข้าปล้นหมู่บ้านแก และเผาบ้านเรือนเสียด้วย
เหมือนกัน คราวนี้ก็มีเรื่องเช่นเดียวกันนั้นอีก เรื่องบ้านถูกไฟไหม้นั้นใคร ๆ ก็คงเคยเห็นอยู่บ่อย ๆ

แต่ใช้สีเงินที่พุ่งไปในอากาศเช่นวันนี้สีที่ไม่มีใครเคยเห็น แก่ไม่เข้าใจอะไรเลย ไม่เข้าใจว่าสิ่งที่
แกเห็นนั่นคืออะไร ไม่เข้าใจว่าเครื่องบินลอยอยู่ในท้องฟ้าได้อย่างไร แก่ได้แต่นั่งมองทั้ง ๆ ที่รู้สึกหัว

“อยากเห็นใกล้ ๆ เหลือเกิน” แก่ร้องดัง ๆ และทันใดนั้น เสมือนหนึ่งว่าจะยังความ
ปรารถนาของแก่ให้สำเร็จ เครื่องบินลำหนึ่งจิกหัวลงมา ดวงสว่างเหมือนได้รับบาดเจ็บ เอาหัวที่มลง
บนท้องนาที่เสียวจุใจไว้ปลุกหัวเหลืองเมื่อวานนี้เอง และในชั่วครู่เดียวกันก็มีอะไรเหลือในท้องฟ้า
มีแต่สิ่งบาดเจ็บกับตัวแก่เท่านั้นบนพื้นดิน

แกลุกขึ้นยืน ในวัยสูงเช่นนี้แก่ไม่มีอะไรที่จะต้องกลัวอีก แก่อยากเข้าไปดูว่ามันคืออะไร
กันแน่ จึงใช้กล้องยาสูบยื่นกายเดินข้ามทุ่งนาไป สุนัขในหมู่บ้านนั้นสองสามตัวเดินตามหลังแก่
มาเงิบ ๆ เมื่อมาใกล้ซากเครื่องบิน มันชวนกันเห่าอย่างขนานใหญ่ แม่เฒ่าหวางเอากล้องยาสูบ
ตีมัน

“เงียบ” แก่ตวาด “พวกเอ็งไม่ต้องเห่า เสียงอื่น ๆ ก็ดังจนแก้วหูข้าจะแตกอยู่แล้ว!”

แกลองเคาะลำเครื่องบินดู

“โลหะนี่นา” แก่บอกพวกสุนัข “คงจะเป็นเงิน” แก่เสริม ถ้าไปหลอมขาย คงจะรวยกัน
ทั้งหมู่บ้าน

แก่เดินไปรอบ ๆ ซากเครื่องบิน พิจารณาของมันอย่างใกล้ชิด อะไรหนอที่ทำให้มันบินได้?
ตอนนี้ดูเหมือนมันจะตายไปแล้ว เพราะภายในลำตัวมันไม่มีอะไรเคลื่อนไหวและไม่มีเสียงใด ๆ
เลย ครั้นแล้วเมื่อแก่เดินมาถึงตอนที่ปีกมันก้มดินอยู่ก็เห็นชายหนุ่มคนหนึ่งอยู่ภายในลำเรือ หมอบ
อยู่ในที่นั่งเล็ก ๆ พวกสุนัขคำรามแต่แก่เอากล้องยาสูบตีมันอีกจนมันถอยออกไป

“ตายไหม?” แก่ถามอย่างสุภาพ

พอได้ยินเสียงแก่ ชายหนุ่มขยับตัวหน่อยหนึ่ง แต่ไม่พูดว่าอะไร แม่เฒ่าหวางเดินใกล้
เข้าไปอีก มองลงไปในห้องที่ชายหนุ่มนั่ง โลหิตกำลังไหลออกมาจากสี่ข้างของเขา

“เจ็บไปนี่!” แก่อุทาน แก่จับข้อมือเขา ยังอุ่นอยู่ แต่ชีพจรเต้นช้ามาก และเมื่อแก่ปล่อย
มือข้างนั้นก็ตกลงไปเหมือนไม่มีแรง แก่จ้องดูเขา เขามีผมสีดำและผิวคล้ำเหมือนคนจีน แต่จะ
ว่าผิดกับคนจีนก็ว่าได้เหมือนกัน

“เขาคงเป็นคนทางใต้” แก่รำพึง แต่ข้อสำคัญก็คือเขายังไม่ตาย

“ออกมาเสียเถอะคุณ” แก่กล่าว “ฉันจะเอาสมุนไพรพอกสี่ข้างให้”

ชายหนุ่มเพิ่มพ้ำข้อความอะไรอย่างหนึ่งฟังไม่ชัด

“ว่าไงนะ?” แก่ถาม แต่เขาไม่พูดอะไรอีก

“ฉันยังแข็งแรงอยู่นะ” แกกล่าวหลังจากลืงเลอยู่ครู่หนึ่งว่าจะทำอย่างไรดี แล้วแกยื่นแขนเข้าไปจับรอบเอวของเขาลากตัวเขาออกมาช้า ๆ ซึ่งทำให้แกหอบแฮ่ก ๆ ดีที่เขาเป็นคนร่างเล็กและน้ำหนักเบา เมื่อแกวางเขาลงบนพื้นดินแล้ว เขาพยายามยันกายลุกขึ้น เขายืนโงเงงนไปมาและเกาะตัวแก แกช่วยพยุงเขาไว้

“ถ้าคุณพอจะเดินไปที่บ้านฉันได้ก็ดีซี” แกว่า “ฉันอยากจะรู้ว่าบ้านฉันยังอยู่หรือเปล่า” เขากล่าวถ้อยคำอะไรออกมาอย่างชัดเจน แกนั่งฟังแต่ไม่เข้าใจเลยสักคำเดียว แกถอยออกมาและจ้องหน้าเขา

“ว่าไงนะ?” แกถาม

เขาชี้ให้แกดูสุนัข มันกำลังยืนคำรามชนคอชัน แล้วเขาพูดต่อไป แต่ในขณะที่กำลังพูดก็ล้มฟุบลงบนพื้นดิน สุนัขกระโจนเข้ามาพืด แกต้องเอามือตีมัน

“ไปให้พ้น!” แกตวาด “ใครใช้ให้พวกเอ็งฆ่าเขา”

เมื่อสุนัขถอยไปแล้ว แม่เฒ่าหวางก็พยายามยกเขาขึ้นหลัง ด้วยอาการครึ่งแบกครึ่งลาก แกพาเขามาถึงหมู่บ้านที่ถูกทำลายหมดแล้ว แกวางเขานอนลงบนถนนในระหว่างที่แกเที่ยวหาบ้านโดยมีสุนัขเหล่านั้นตามแกไปด้วย

เรือนของแกหายไปหมดทั้งหลัง แกพบที่ซึ่งเคยเป็นบ้านอย่างง่ายดาย มันควรจะอยู่ตรงนี้แหละ ตรงข้ามกับประตูน้ำ แกเองเฝ้าประตูน้ำนี้มานาน น้าอัครรรยที่ประตูน้ำไม่เสียหายเลย เชือกกันน้ำก็เช่นเดียวกัน การที่จะสร้างเรือนหลังใหม่สักหลังหนึ่งนั้นไม่ยากเย็นอะไรนัก เป็นแต่ว่าตอนนี้มันหายไปเสียแล้วทั้งหลัง

ดังนั้นแกจึงกลับไปหาชายหนุ่มอีก เขายังนอนอยู่ในท่าที่แกปล่อยเขาไว้ ศีรษะพิงเขื่อนหายใจหอบและหน้าตาซีดเซียว เขาปลดกระดุมเสื้อชั้นนอกออกแล้ว และเอาผ้าพันแผลกับขวดอะไรอย่างหนึ่งออกมาจากถุงเล็ก ๆ เขาพูดอีกและแกก็ไม่เข้าใจข้อความที่เขาพูดอีกเช่นเคย ครั้นแล้วเขาทำไม้ทำมือให้ดู แกจึงเข้าใจว่าเขาต้องการน้ำ ดังนั้นแกจึงคว้าได้เศษหม้อแตกบนถนน ขึ้นไปที่เขื่อน ดักน้ำในแม่น้ำมาล้างแผลให้เขา แกกระตุกผ้าพันแผลที่เขาคลือออกจากม้วนขาดออก เขารู้ดีว่าจะเอาผ้าปิดปากแผลอย่างไร และทำอาการบู้บู่ให้แกทราบและแกก็ทำตามที่เขาบอก ตลอดเวลานั้นเขาต้องการจะบอกอะไรแก่สักอย่าง แต่แกก็ไม่สามารถเข้าใจได้

“คุณจะต้องมาจากทางใต้แน่ ๆ” แกกล่าว แกพอมองเห็นว่าเขาเป็นคนที่ได้รับการศึกษา มาดี ดูท่าทางเขาฉลาดมาก “ฉันรู้ว่าภาษาของคุณต่างกับของเรา” แกหัวเราะเบา ๆ เพื่อให้เขาสบายใจขึ้น แต่เขาก็เพียงแต่จ้องหน้าแกอย่างเศร้า ๆ ดังนั้นแกจึงพูดต่อไปว่า “ถ้าฉันพอจะหาอะไรมากินกันก็ได้ก็คงจะเข้าที่”

เขาไม่ตอบ แต้นนอนแผ่ลงไปอีก หายใจแรงยิ่งกว่าเก่า และมองไปในอวกาศเสมือนหนึ่งว่า
ไม่ได้ยินเสียงที่แกพูด

“ถ้าได้กินอะไรเสียบ้างอาการของคุณคงจะดีขึ้น” แกกล่าวต่อ “ฉันเองก็เหมือนกัน”
แกเสริมและเริ่มรู้สึกหิวจนแทบไส้

แกนึกขึ้นได้ว่าที่ร้านขายขนมปังของหวางคงจะมีขนมปังเหลืออยู่บ้าง แม้จะติดฝุ่นก็ยัง
เป็นขนมปังอยู่นั่นเอง แกจะต้องไปดู แต่ก่อนไปแกได้ย่ำทหารคนนั้นไปหน่อยหนึ่ง ให้เขานอนใน
รวมเงาของต้นไม้ที่ขึ้นอยู่ริมเขื่อน แล้วแกจึงไปที่ร้านขายขนมปัง พวกสุนัขหายไปหมดแล้ว

ร้านขายขนมปังก็ถูกทำลายเหมือนบ้านเรือนหลังอื่น ๆ ไม่มีใครเหลืออยู่ที่นั่นเลยสักคนเดียว
ในตอนแรกแกไม่เห็นอะไรนอกจากผนังดินที่ยุบลงมา แต่แล้วแกก็นึกได้ว่าเตาผิงขนมปังอยู่ใกล้
ประตูร้าน และกรอบประตูยังตั้งตรงค้ำปลายหลังคาข้างหนึ่งไว้ แกยืนในกรอบประตูนี้และ
สอดมือเข้าไปใต้หลังคาที่ยุบลงมา คล้ำถูกฝาไม้ของหม้อเหล็กใหญ่ ได้ฝานี้อาจจะมีขนมปังที่ยัง
อุ่นอยู่ แกเหยียดแขนเข้าไปอย่างระมัดระวัง ออกจะกินเวลานานโข ละอองปูนขาวและฝุ่นเกือบ
ทำให้แกสำลัก อย่างไรก็ตาม แกคาดถูก แกคล้ำถูกขนมปังปอนด์ใหญ่ ๆ หลายปอนด์ และแก
ค่อย ๆ ดึงออกมาทีละปอนด์จนได้สี่ปอนด์ด้วยกัน

“คนแก่อ่างข้าน่ะตายยาก” แกพูดออกมาลอย ๆ และลงมือรับประทานขนมปังปอนด์
หนึ่งในระหว่างที่เดินกลับ ถ้ามีกระเทียมสักหน่อยกับน้ำซาส์ก็คงจะวิเศษ แต่เราจะหวัง
ให้มีอะไรทุกอย่างในยามนี้เห็นจะไม่ได้

ตอนนี้แกได้ยินเสียงคนหลายคนพูดกัน เมื่อแกมาจวนจะถึงทหารคนนั้นก็แลเห็นทหาร
หมู่หนึ่งยืนล้อมเขาอยู่ ทหารพวกนี้มาจากไหนไม่ทราบ กำลังจ้องมองทหารที่ได้รับบาดเจ็บซึ่ง
บัดนี้นอนหลับตา

“ยายได้ญี่ปุ่นคนนีมาจากไหน?” เขาตวาดแก

“ญี่ปุ่นที่ไหนกัน?” แกถามขณะที่เดินเข้ามาใกล้

“ก็คนนี่แหละ!” พวกนั้นตวาดแก

“เขาเป็นญี่ปุ่นหรือ?” แกถามด้วยความประหลาดใจอย่างยิ่ง “แต่เขาหน้าตาเหมือนพวกเรา
นี่นา ดาก็ดำ ผิวก็...”

“ญี่ปุ่น!” พวกนั้นตะโกนบอกแก

“เออล่ะ” แกพูดเบา ๆ “เขาหั่นลงมาจากฟ้า”

“เอาขนมปังนั้นให้ฉัน!” อีกคนหนึ่งตะโกนบ้าง

“เอาไปซี” แยกบอก “เหลือไว้ให้เขาสักปอนด์เดี๋ยวก็พอ”

“อ้ายลิงญี่ปุ่นกินขนมปังดี ๆ ด้วยรี?” ทหารคนหนึ่งตะโกนใส่หน้าแก

“ฉันคิดว่าเขาหิวเหมือนกัน” แม่เฒ่าหวางตอบ แยกออกจะไม่ชอบหน้าคนเหล่านี้ แต่จะ
ว่าไปแล้ว แยกก็ไม่ชอบหน้าทหารทุกคนนั่นแหละ

“ฉันอยากให้คุณไปเสีย” แยกกล่าว “พวกคุณมาทำอะไรกันที่นี่? หมู่บ้านของเรามี
แต่ความสงบสุขเสมอมา”

“ตอนนี้ยิ่งสงบสุขใหญ่” ทหารคนหนึ่งยิ้มเยาะแก “สงบเหมือนป่าช้า ยายรูรีแปลว่า
ใครทำ? ก็พวกญี่ปุ่นนั่นแหละ!”

“ฉันก็คิดว่ายังงั้นแหละ” แยกเห็นด้วย แต่แล้วแกก็กล่าวว่า “ทำไมล่ะ นั่นสิที่ฉันไม่เข้าใจ”

“ทำไมล่ะ? ก็เพราะว่ามันอยากได้บ้านเมืองของเราอะซี!”

“บ้านเมืองของเรา!” แยกทวนคำ “มันจะเอาบ้านเมืองของเราไปไม่ได้!”

“ไม่ได้เป็นอันขาด!” ทหารเหล่านั้นตะโกน

แต่ในระหว่างที่พวกเขากำลังพูดและแบ่งขนมปังกันกิน ต่างก็มองไปทางทิศตะวันออก

“ทำไมพวกคุณถึงได้มองไปทางทิศนั้นล่ะ?” แม่เฒ่าหวางถาม

“พวกญี่ปุ่นมาจากทางทิศนั้น” คนที่แย่งขนมปังไปจากแกตอบ

“พวกคุณหนีมาจากทางนั้นหรือ?” แยกถาม

“พวกเราแค่หนีมือเดียว” เขาตอบเป็นเชิงแก้ตัว “เราถูกปล่อยให้เฝ้าหมู่บ้านเปาอัน
ในจังหวัด...”

“ฉันรู้จักหมู่บ้านนั้นดี” แม่เฒ่าหวางขัดจังหวะ “คุณไม่ต้องบอกฉันหรอก ฉันโตที่นั่น
ตาเปาที่มีร้านน้ำชาที่ถนนใหญ่เป็นยังไงบ้าง? แกเป็นพี่ชายของฉัน”

“ทุกคนที่หมู่บ้านนั้นตายหมด” ชายคนนั้นตอบ “พวกญี่ปุ่นยึดหมู่บ้านได้ มันยกกองทัพมี
ปืนต่างประเทศก็บรรดถึงมา แล้วเราจะไปทำอะไรได้?”

“จริงสิ ก็ต้องวิ่งหนีเท่านั้นเอง” แยกเห็นด้วย อย่างไรก็ตาม แกรู้สึกเวียนศีรษะและอยากจะ
อาเจียน พี่ชายที่แกมีเหลืออยู่เพียงคนเดียวก็ตายไปเสียแล้ว เดียวนี้แกเป็นคนสุดท้ายของพี่น้อง
ห้องเดียวกัน

แต่พวกทหารต่างก็ถอยไปอีก ปล่อยให้แกอยู่เพียงคนเดียว

“มันคงกำลังมากัน พวกอ้ายเตี้ยผิวดำนั่น” ทหารเหล่านั้นบอก “พวกเราไปกันดีกว่า”

อย่างไรก็ดี ชายคนหนึ่งยังรื้อรอยู คนที่แย่งขนมปังไปจากแกนั่นเอง เขาจ้องดูชายหนุ่ม
ที่ได้รับบาดเจ็บซึ่งขณะนั้นนอนหลับตาและไม่ขยับตัวเลย

“มันตายเสียแล้วรึ?” เขาทถาม ครั้นแล้วก่อนที่แม่เฒ่าหวางจะตอบ เขาก็ชักมีดสั้นออกมาจากเข็มขัด “ตายหรือไม่ตาย ข้าจะฝากแผลไว้ด้วยมีดเล่มนี้สักแผลสองแผล...”

แต่แม่เฒ่าหวางดึงแขนของเขาไว้

“อย่านะ” แกพูดอย่างเฉียบขาด “ถ้าเขาตายแล้วก็ไม่มีความหมายอะไรที่จะส่งเขาไปปรโลกโดยมีแผลติดไปด้วย ฉันทก็เป็นชาวพุทธที่ดีคนหนึ่งเหมือนกันนะ”

ชายคนนั้นหัวเราะ “เอาเถอะ มันตายแล้ว” เขาตอบ และเมื่อเห็นเพื่อน ๆ เดินทางล่องหน้าไปไกลแล้ว เขาก็ออกวิ่งตาม

เขาเป็นญี่ปุ่นหรือ? แม่เฒ่าหวางซึ่งต้องอยู่แต่ลำพังกับร่างที่ไม่ไหวติงมองดูเขาอย่างไม่แน่ใจ แกเห็นได้ว่าเมื่อตาของเขาหลับสนิทเขาก็ยังหนุ่มอยู่มาก มือของเขาซึ่งไม่กระดุกกระดิกเหมือนกับมือของเด็ก ยังไม่โตเต็มที่และจะโตต่อไปอีก แกกล่าวข้อมือของเขาดู แต่ไม่เห็นมีชีพจร แกก้มหน้าลง เอาขนมบึงครึ่งปอนด์ที่เหลือจากแกกินจ่อที่ริมฝีปากของเขา

“กินเสียซี” แกพูดดัง ๆ “ขนมบึงนะ!”

แต่ไม่มีคำตอบ เขาตายแล้วแน่ ๆ เขาคงจะตายในระหว่างที่แกไปควานหาขนมบึงมาจากเดานั่นเอง

เมื่อเป็นเช่นนี้ แกก็ไม่ว่าจะทำอย่างไรนอกจากจะกินขนมบึงที่เหลือเสียให้หมด เมื่อจัดการกับขนมบึงแล้ว แกก็สงสัยว่าควรจะทำอย่างไรต่อไปกับภรรยาและพวกเพื่อนบ้านไปหรือไม่ ตะวันกำลังขึ้นและเริ่มร้อน ถ้าแกจะไป ก็ต้องไปเสียเดี๋ยวนี้ แต่แกจะขึ้นไปบนเขาก่อนเพื่อดูว่าควรจะไปทางทิศไหน คนเหล่านั้นมุ่งหน้าไปทางทิศตะวันตกและเท่าที่ตามองเห็นทางทิศนั้นมีที่ราบอันไพศาล แกอาจจะมองเห็นคนหมู่มากได้ในระยะทางหลายไมล์ อย่างไรก็ตาม แกอาจมองเห็นหมู่บ้านถัดไปได้ด้วย และคนเหล่านั้นคงจะอยู่ที่หมู่บ้านนั้น

แกปีนขึ้นบนเขาน้อยอย่างช้า ๆ อากาศร้อนขึ้นทุกที มีลมอ่อนพัดมาบนสันเขานทำให้รู้สึกสบาย แกตกใจที่เห็นแม่น้ำเอ่อขึ้นมาจนเกือบถึงสันเขาน มันคงจะขึ้นมาเมื่อชั่วโมงที่แล้วนี่เอง

“อ้ายปีศาจเฒ่า!” แกร้องอย่างโกรธเคือง เจ้าแม่คงคาจะได้ยินก็ช่างปะไร มันร้ายกาจนักที่ขู่ชาวบ้านด้วยเรื่องน้ำท่วมทั้ง ๆ ที่มีเรื่องลำบากอื่น ๆ อยู่มากแล้ว

แกก้มลงรูดน้ำล้างหน้าและมือ น้ำนั้นเย็นเฉียบ ประหนึ่งว่าจะมีฝนตกใหญ่ที่ไหนสักแห่ง แล้วแกยืนขึ้นมองรอบ ๆ ตัว ทางทิศตะวันตกไม่มีอะไรนอกจากพวกทหารเหล่านั้นวิ่งบ้างเดินบ้าง และห่างจากทหารเหล่านั้นไปคือหมู่บ้านถัดไปซึ่งตั้งอยู่บนเนิน แกควรจะเดินทางไปยังหมู่บ้านนั้นได้แล้ว เสียอยู่กับภรรยาจะต้องรอแกอยู่ที่หมู่บ้านนั้นอย่างแน่นอน

ตอนที่แกจะลงจากเชือกเพื่อออกเดินทางแกเห็นอะไรอย่างหนึ่งที่ขอบฟ้าทิศตะวันออก
ตอนแรกดูเหมือนกับเมฆฝุ่น แต่เมื่อแกจ้องดูก็เห็นมันกลายเป็นจุดดำ ๆ และมีจุดที่มีแสงสว่าง
วาววับเป็นจำนวนมาก แกทราบว่ามันเป็นอะไร มันเป็นคนกลุ่มใหญ่ เป็นกองทัพ และแก
ทราบทันทีว่าเป็นกองทัพของใคร

“นั่นแหละพวกญี่ปุ่น” แกคิด จริงสิ เหนือศีรษะมันมีเรือบินสีเงินหลายลำ มันบิน
ฉวัดเฉวียนไปมา ดูเหมือนจะเที่ยวหาใครสักคนหนึ่ง

“ข้าไม่รู้ว่าคุณเอ็งเที่ยวหาใคร” แกพิมพ์่า “ถ้าไม่ใช่ข้ากับเสี่ยวจู่และเมียมัน เราเหลือ
อยู่แค่ตัวเอง พวกเอ็งฆ่าที่ชายข้าเสียแล้ว”

แกเกือบจะล้มไปว่าเปาตายแล้ว ตอนนี้แกนึกขึ้นมาได้อีก เขามีร้านสะอาดสะอาดอัน น้ำชา
รสดี และมีชาละเป่าใส่เค็มอร่อยที่สุดทั้งราคาก็ไม่แพง เปาเป็นคนดี นอกจากนั้น ภรรยาของ
เปากับลูกอีกเจ็ดคนล่ะ? คงจะถูกฆ่าไปหมดแล้วด้วย คราวนี้พวกญี่ปุ่นมาเที่ยวหาแก แม่เผ่าหวาง
เห็นว่าถ้ายังอยู่บนสันเขื่อนแกจะเป็นเป้าอย่างดี แกจึงรีบลงมา

เมื่อแกลงมาได้ก็ทางก็นึกถึงประตูน้ำขึ้นมาได้ แม่น้ำเก่าแก่สายนี้เคยทำแต่ความร้ายกาจ
ให้แก่พวกชาวบ้านตลอดมา ตอนนี้มันก็กำลังคิดทำชั่วอยู่เหมือนกันโดยพยายามจะเอ่อขึ้นมาท่วมฝั่ง
เออ ทำไมจะทำความดีบ้างไม่ได้? แกลังเลอยู่ครู่หนึ่ง นำเสียดายที่ศพญี่ปุ่นหนุ่มนี้จะถูกกระแสน้ำ
พัดพาไปเสียด้วย เขาเป็นเด็กหนุ่มหน้าตาดี และแกได้ช่วยไม่ให้เขาถูกแทง จริงอยู่ แม้จะไม่
เหมือนช่วยชีวิตคนเป็น แต่มันก็คล้าย ๆ กัน ถ้าเขายังเป็นอยู่ในตอนนั้นก็คงรอดชีวิตอย่างแน่นอน
แกเดินไปหาเขา แล้วลากศพมาฝังไว้ใกล้กับสันเขื่อน แล้วแกก็ลงไปอีก

แกรู้ดีว่าจะเปิดประตูน้ำอย่างไร เด็กเล็ก ๆ ก็สามารถเปิดประตูน้ำช่องเล็ก ๆ เพื่อให้น้ำ
เข้ามาให้ความชุ่มชื้นแก่พืชได้ แต่แกรู้ดีว่าจะเปิดประตูน้ำใหญ่ได้อย่างไร ปัญหาที่มีอยู่ว่าแก
จะรอดเร็วพอที่จะหลบกระแสน้ำที่พุ่งเข้ามาได้ทันหรือไม่?

“ข้าแก่แล้ว” แกพิมพ์่า แกรีรออยู่อีกครู่หนึ่ง อนิจจาเอ๊ย นำเสียดายที่จะไม่ได้เห็นว่า
ภรรยาของเสี่ยวจู่จะมีลูกชายหน้าตาเป็นอย่างไร แต่คนเราไม่อาจเห็นอะไรได้ทุกอย่าง ในชีวิตนี้
แกก็ได้เห็นอะไรต่ออะไรมาเยอะมากแล้ว คนเราควรจะยุติการเห็นเสียบ้าง

แกเหลียวมองไปทางทิศตะวันออกอีกครั้งหนึ่ง พวกญี่ปุ่นกำลังข้ามทุ่งมา มีจุดดำเป็น
แถวและมีแสงแวววับนับด้วยพัน ๆ จุด ถ้าแกเปิดประตูน้ำนี้ น้ำซึ่งมีกำลังแรงก็จะไหลตรงไปยังคน
เหล่านั้น ไหลท่วมทุ่ง กลายเป็นทะเลสาบอันกว้างใหญ่ คนเหล่านั้นอาจจมน้ำตายหมด แน่แน่นอน
เขาจะไม่อาจเดินทางใกล้เข้ามาถึงตัวแกหรือถึงเสี่ยวจู่กับภรรยาซึ่งกำลังรอแกอยู่ได้ เสี่ยวจู่กับ
ภรรยาคงสงสัยว่าแกกำลังทำอะไรอยู่ แต่คงไม่คาดฝันว่าแกจะทำเช่นนี้ เรื่องนี้คงจะสนุก แก
คงพอใจที่จะเล่าให้ใคร ๆ ฟัง

แกหันไปยังประตูน้ำด้วยการตัดสินใจที่เด็ดเดี่ยว เออ บางคนสู้รบด้วยเรือปืนและบางคนก็ต่อสู้ด้วยปืน แต่คนเราจะเอาแม่น้ำเป็นอาวุธก็ได้เหมือนกันถ้ามันคร่ายเหมือนแม่น้ำสายนี้ แกถอดสลักไม้ออกอันหนึ่ง มันสิ้นเพราะตะไคร่น้ำสีเขียวจับ น้ำเริ่มไหลพุ่งเข้ามา ถ้าแกถอดสลักไม้ออกอีกอันหนึ่ง สลักอันอื่น ๆ ที่เหลืออยู่ก็จะถูกแรงน้ำดันหลุดออกเอง แกเริ่มถอดสลักอันที่สอง และรู้สึกว่ามันเลื่อนออกจากรูเล็กน้อย

“ข้าคงจะพ้นจากขุมทรกได้เพราะทำเช่นนี้” แกคิด “และบางทีอาจจะช่วยจุดผัวของข้าให้หลุดจากขุมทรกได้ด้วย น้ำหน้ามันเองจะช่วยตัวเองได้อย่างไร? ครั้นแล้วเราก็คง...”

สลักอันนั้นหลุดออกมาในทันใด ประตูน้ำเปิดออกมาชนแก แกมีเวลาชั่วแต่เพียงร้องบอกแม่น้ำว่า

“เข้ามาซี อ้ายปีศาจเฒ่า!”

แล้วแกก็รู้สึกว่ามันจุดตัวแกไว้และยกแกขึ้นไปสู่ท้องฟ้า มันอยู่ข้างล่างตัวแกและรอบตัวแก มันพัดตัวแกหมุนไปทางโน้นบ้างทางนี้บ้าง และแล้วเมื่อมันถอดตัวแกไว้แนบสนิท มันก็พุ่งตรงไปสู่กองทัพบกของพวกข้าศึก.

คำอธิบาย

เรื่องนี้ใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทที่ห้า ผู้ประพันธ์ได้กำหนดให้แม่เฒ่าหวางซึ่งเป็นตัวละครสำคัญเล่า โดยใช้คำว่า “แม่เฒ่าหวาง” และ “แก” (ในที่นี้เป็นสรรพนามบุรุษที่สาม) เป็นผู้ดำเนินเรื่องไปจนกระทั่งตัวผู้เล่าเสียชีวิตในตอนจบ

ถ้าจะใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทที่หนึ่ง คือใช้ “ฉัน” หรือ “ดิฉัน” หรือ “ข้าพเจ้า” แทนตัวแม่เฒ่าหวาง เรื่องก็จะไม่สมจริง เพราะผู้เล่าที่ใช้กลวิธีนี้จะเสียชีวิตตอนจบไม่ได้ นอกจากผู้ประพันธ์จะมีเทคนิคอย่างอื่นช่วยอย่างเรื่อง *The Murder of Roger Ackroyd* ที่เคยกล่าวถึงมาแล้วในตอนต้นของบทนี้ ถ้าจะใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทที่สอง คือให้เสียชีวิตเล่า ก็จะไม่ได้อรรถประโยชน์ เพราะเสียชีวิตอยู่กับแม่เฒ่าหวางตลอดเวลา กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทที่สามอาจใช้ได้ดีเหมือนกัน ถ้าจะใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องประเภทที่สี่ ก็จะต้องมีบทสนทนากันเกือบตลอดเรื่อง ซึ่งจะเขียนได้ยากมาก และเมื่อเสียชีวิตกับพวกชาวบ้านนี้กันไปหมดแล้ว ก็ไม่ทราบว่าจะให้แกสนทนากับใคร

คำถาม

1. เรื่องนี้เกิดขึ้นในสมัยใดของจีน ทราบได้จากข้อความตอนใด
2. ปิต่างเปล่าในเรื่องนี้คืออะไร
3. ผู้ประพันธ์เรื่องนี้สอดแทรกอารมณ์ขันไว้ในตอนใด
4. ท่านเห็นได้จากข้อความตอนใดว่าแม่เฒ่าหวางเป็นหญิงจีนแบบเก่า
5. เมื่อแม่เฒ่าหวางจะถอดสลักประตูน้ำนั้น แกกิดหรือไม่ว่าแกจะตาย หาข้อความสนับสนุนคำตอบของท่าน.